

**«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՈՑԻԱՑԻԱ»
ՀԱՅԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
"ARMENIAN YOUNG LAWYERS ASSOCIATION"
NON GOVERNMENTAL ORGANIZATION**

**ԱՆՎԵՐ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ
(ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ)
FREE LEGAL SERVICES IN ARMENIA
(SURVEY)**

**ԵՐԵՎԱՆ YEREVAN
2001**

**«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՈՑԻԱՑԻԱ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ**

**ԱՆՎԵՐ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ
(ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ)**

**ԵՐԵՎԱՆ
2001**

Ուսումնասիրության հեղինակներ՝

Ուսումնասիրության աշխատանքային խմբի ղեկավար և խմբագիր՝
«Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական
կազմակերպության նախագահ, փաստաբան **Կարեն Զադոյան**

Ուսումնասիրության առաջին բաժնի հեղինակային խմբի ղեկավար՝
«Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական
կազմակերպության նախագահ, փաստաբան **Կարեն Զադոյան**

Ուսումնասիրության երկրորդ բաժնի հեղինակային խմբի ղեկավար՝
ՀՀ Գիտությունների Ազգային Ակադեմիայի Փիլիսոփայության և Իրավունքի
Ինստիտուտի տնօրեն, Հայկական Սոցիոլոգիական Ընկերակցության նախագահ,
Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու **Գևորգ Պողոսյան**

Ուսումնասիրության աշխատանքային խմբի փորձագետներ՝ «Երիտասարդ
Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության
անդամներ, փաստաբան **Լիանա Շարությունյան**, իրավաբաններ **Սոֆյա Խաչատուրյան**
և **Անահիտ Մարտիրոսյան**

Ուսումնասիրության համակարգչային ծևավորող՝
«Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական
կազմակերպության անդամ **Արտակ Սարիբեկյան**

Ուսումնասիրության անգլերեն թարգմանությունը՝
«Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական
կազմակերպության աշխատակիցներ **Լիլի Նիկողոսյանի և Շուշան Հակոբյանի**

Ուսումնասիրության անգլերեն տեքստի խմբագրումը՝
Միջազգային փորձագետ Քարլ Ուլբրիխտի

Սույն ուսումնասիրությունը կատարվել է Բրիտանական Անկախ
խորհրդատվական կենտրոնների դաշնության կողմից «Երիտասարդ իրավաբանների
հայկական ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության «Քաղաքացիների
խորհրդատվական բյուրոներ» ծրագրի իրականացման համար տրված
ենթադրամաշնորհի շրջանակներում՝ Մեծ Բրիտանիայի Միջազգային Զարգացման
Գործակալության կողմից տրամադրված միջոցների հաշվին:

Ուսումնասիրությունը տպագրվել է Թեմոնիքս Ինքնունեյշնը ընկերության
հայաստանյան մասնաճյուղի կողմից՝ «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական
Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության «Տարածաշրջանային իրավական
տեղեկատվության խորհրդատվական կենտրոններ» ծրագրի իրականացման համար
տրված LIR-00-04 դրամաշնորհի շրջանակներում՝ ԱՄ Միջազգային զարգացման
գործակալության կողմից տրամադրված միջոցների հաշվին:

Ուսումնասիրության կամ դրա հատվածների արտատպման դեպքում «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության գրավոր համաձայնությունը պարտադիր է:

«Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը ուսումնասիրության պաշտոնական տարբերակ է համարում հայերեն տարբերակը: Ուսումնասիրության հայերեն և անգլերեն տարբերակների միջև տերմինաբանական ցանկացած անորոշության դեպքում գերակայությունը տրվում է հայերեն տարբերակին:

. «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպություն

Սույն ուսումնասիրությունը նախատեսված է անվճար իրավաբանական ծառայություններ մատուցող և տեղեկատվություն տրամադրող կազմակերպությունների, իրավաբանական հարցերով գրադադար միջազգային և տեղական այլ կազմակերպությունների ղեկավարների ու աշխատակազմների անդամների համար: Այն ՀՀ-ում առաջին փորձն է ներկայացնել Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը և տեղեկատվության տարածմանը գրադադար կազմակերպություններին, այդ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների տեսակներն ու ծավալները, այդ ծառայություններից օգտվող շահառունների խնբերը և այդ կազմակերպությունների գործունեության աշխարհագրությունը, ինչպես նաև պարզել բնակչության վերաբերմունքն անվճար և/կամ վճարովի իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ: Սույն ուսումնասիրությունը դեռևս չի հավակնում դառնալ այս բնագավառի ամբողջական և վերջնական կողմնորոշիչ, այդ իսկ պատճառով մեր կազմակերպությունը պատրաստ է՝ լսելու սույն ուսումնասիրության հետ կապված յուրաքանչյուր առաջարկ:

Հուսով ենք, որ ուսումնասիրությունը օգտակար կլինի անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների համար:

Ուսումնասիրության աշխատանքային խնբի ղեկավար և խնբագիր՝

«Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության նախագահ, փաստաբան Կարեն Զադոյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Վերնագիր էջ

Ներածություն	6
Բաժին I Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ ուսումնասիրություն	
Գլուխ I Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ ուսումնասիրություն	7
Գլուխ II Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ կատարված ուսումնասիրության ամփոփում	25
Բաժին II Բնակչության վերաբերմունքը իրավաբանական ծառայությունների նկատմամբ սոցիոլոգիական ուսումնասիրություն	
Գլուխ III Վիճակագրական տվյալներ և հարցվողների կառուցվածքը	7
Գլուխ IV Բնակչության դիմումները իրավաբանական ծառայություններին	11
Գլուխ V Բնակչության տեղեկացվածությունը իրավաբանական ծառայությունների մասին	14
Գլուխ VI Բավարարվածությունը իրավաբանական ծառայությունների գործունեությունից	17
Գլուխ VII Իրավաբանական ծառայությունների աշխատանքի գնահատականը բնակչության կողմից	20
Գլուխ VIII Փորձագիտական հարցման արդյունքների ամփոփում	24
Գլուխ IX Եզրակացություն	27
Բաժին III Հավելվածներ	
Հավելված I Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների քարտեզը	31
Հավելված II Հարցաբերք	30
Հավելված III Փորձագիտական հարցաբերք	63

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանում վերջին մի քանի տարիների ընթացքում իրենց գործունեությունն են սկսել անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ գրադպող հասարակական կազմակերպությունները։ Սույն ուսումնասիրության նպատակն է։

ա) ներկայացնել Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ գրադպող կազմակերպություններին, այդ կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների տեսակներն ու ծավալները, այդ ծառայություններից օգտվող շահառուների խմբերը և այդ կազմակերպությունների գործունեության աշխարհագրությունը։ Ուսումնասիրության այս բաժնի նպատակն է կատարել անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ գրադպող կազմակերպությունների վերաբերյալ հետազոտություն և քարտեզագրում։ Այս բաժնի աշխատանքները կատարվել են «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից հատուկ այս նպատակով ստեղծված աշխատանքային խմբի կողմից՝ 2000թ.-ի դեկտեմբերից մինչև 2001թ.-ի մայիսը։ Աշխատանքային խմբի անդամները հանդիպել են համապատասխան պետական մարմինների, միջազգային և տեղական ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ և հավաքել ուսումնասիրության այս բաժնի համար անհրաժեշտ տեղեկություններ։ Հավաքված ամբողջ տեղեկատվությունը աշխատանքային խմբի փորձագետների կողմից ենթարկվել է մանրանասն ուսումնասիրության, առանձնացվել և դասակարգվել է անհրաժեշտ ինֆորմացիան, որն էլ, իր հերթին, վերջնականացն ճշտվել է ուսումնասիրության այս բաժնում տեղ գտած համապատասխան հասարակական կազմակերպությունների դեկավարների հետ։ Այնուհետև կազմվել է անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ գրադպող կազմակերպությունների քարտեզը (տես 1-ին հավելված)։ Ուսումնասիրության վերջնական փուլում կատարվել է ուսումնասիրության վերլուծություն և ամփոփում, որը, մեր կարծիքով, ներկայացնում է Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման ռեալ պատկերը։ Ուսումնասիրության այս բաժնի ծրագիրն ու մերոդական նյութերը մշակվել են «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության աշխատանքային խմբի կողմից։

բ) սոցիոլոգիական մասնագիտական ուսումնասիրության միջոցով պարզել բնակչության վերաբերմունքը իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ։ Ուսումնասիրության այս բաժնի նպատակն է պարզել, թե բնակչությունն ինչպես է գնահատում այդ ծառայությունների աշխատանքը։ Ուսումնասիրության այս բաժնի աշխատանքները կատարել են Հայկական Սոցիոլոգիական Ընկերակցությունը՝ «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից «Քաղաքացիների խորհրդատվական բյուրոներ» ծրագրի շրջանակներում տրված նպատակային ենթադրամաշնորհի շրջանակներում՝ Հայկական Սոցիոլոգիական Ընկերակցության կողմից հատուկ այդ նպատակով ստեղծված ժամանակավոր գիտահետազոտական խմբի կողմից։ Ուսումնասիրության այս բաժնի ծրագիրն ու մերոդական նյութերը մշակվել են «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության մասնագետների հետ միասին, իսկ աշխատանքն իրականացվել է 2001թ.-ի փետրվար-մարտ-ապրիլ ամիսների ընթացքում։ Ծրագրի համաձայն՝ ուսումնասիրության այս բաժինը բաղկացած է երեք իիմնական մասերից։ սոցիոլոգիական հարցման անցկացում ՀՀ ազգաբնակչության լայն շրջաններում, ֆոկուլս-խմբերի անցկացում հանրապետության երեք քաղաքներում և փորձագիտական հեռախոսային հարցման անցկացում «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության շահառուների շրջանում։

Ուսումնասիրության այս բաժնի սոցիոլոգիական հարցման նպատակն էր պարզել, թե ինչ են մտածում հանրապետության հասարակ քաղաքացիներն իրավաբանական խորհրդատվական ծառայությունների գործունեության նաև:

Այդ նպատակով մշակվել էր 30 տարրեր հարցերից բաղկացած հատուկ հարցաթերթ (տես 2-րդ հավելված): Հանրապետության տասնմեկ մարզերի 18 քաղաքներում և 23 գյուղերում հարցման են ենթարկվել 800 բնակչությունը: Հարցումը կատարվել է 32 փորձառու հարցազրուցավարների միջոցով: Հարցման համար կիրառվել է հատուկ ձևով հաշվարկված ազգային ընտրանք, որը հաշվի է առել հիմնական ազգաբնակչության տարիքա-սեռային կառուցվածքը՝ համպատասխան բնակչության մարզային համամասնություններով: Ստորև բերված են այն քաղաքների ու գյուղերի անունները, որտեղ կատարվել են հարցումները՝ նշելով հարցվածների քանակը.

1. Երևան - 280

2. Շիրակի մարզ - 75

<u>Քաղաք</u>	Գյուղի	40
	Արթիկ	11
<u>Գյուղ</u>	Ախուրիկ	12
	Ազատան	12

3. Լոռու մարզ - 80

<u>Քաղաք</u>	Վանաձոր	38
	Սպիտակ	16
<u>Գյուղ</u>	Բագում	13
	Դարպաս	13

4. Տավուշի մարզ - 32

<u>Քաղաք</u>	Իջևան	12
<u>Գյուղ</u>	Ազատամուտ Գեղահովիտ	10

5. Արագածոտնի մարզ - 34

<u>Քաղաք</u>	Աշտարակ	10
<u>Գյուղ</u>	Ազարակ Չորավ	12

6. Կոտայքի մարզ - 67

<u>Քաղաք</u>	Հրազդան	23
	Աբովյան	18
<u>Գյուղ</u>	Մայակովսկի Մեղրաձոր	13
		13

7. Գեղարքունիքի մարզ - 56

<u>Քաղաք</u>	Գավառ Վարդենիս	12 8
<u>Գյուղ</u>	Վարդենիկ Ծովինար Չոլաքար	12 12 12

8. Արմավիրի մարզ - 64

<u>Քաղաք</u>	Արմավիր Եջմիածին	12 12
<u>Գյուղ</u>	Ծաղկալիճք Ամբերդ Նորապատ Նոր Ավան	10 10 10 10

9. Արարատի մարզ - 64

<u>Քաղաք</u>	Արարատ Արտաշատ	11 11
<u>Գյուղ</u>	Փոքր Վեդի Չովաշեն Նոր Լյանք Արևշատ	10 10 11 11

10. Վայոց Ձորի մարզ - 14

<u>Քաղաք</u>	Եղեգնաձոր	6
<u>Գյուղ</u>	Կեչուտ	8

11. Սյունիքի մարզ - 34

<u>Քաղաք</u>	Կապան Քաջարան	12 12
<u>Գյուղ</u>	Լոր	10

Հարցումը տեղերում անց է կացվել մարշրուտային սկզբունքով: Հարցազրուցավարներն այցելել են հարցվողներին իրենց բնակարաններում ու տներում՝ լրացնելով հարցերին տրված նրանց պատասխանները: Հարցազրուցավարների կողմից կատարված աշխատանքը ստուգվել է հինգ վերահսկողների օգնությամբ, որոնք ստուգումներ են կատարել պատահական ընտրովի ձևով՝ հարցումով՝ ընդգրկված 15% (այսինքն՝ 120) քաղաքացիների մոտ:

Լրացված հարցաթերթիկները, հատուկ ստուգումներից հետո, համապատասխան ձևով կողավորվել և մուտքագրվել են համակարգիչ SPSS մասնագիտացված ծրագրի միջոցով: Տվյալների մուտքագրումից հետո դրանք ենթարկվել են համակարգչային

մշակման, կազմվել են աղյուսակներ, գրաֆիկներ, հաշվարկվել են գուգորդվածության (կորելյացիոն) կապեր ու աղյուսակներ: Համակարգչային մշակումից հետո ստացված վիճակաբան տվյալներն ու օրինաչափությունները ենթարկվել են սոցիոլոգիական վերլուծության:

Ուսումնասիրության ծրագրի համաձայն՝ հանրապետության երեք քաղաքներում կատարվել է նաև ֆոկուս-խմբերի մեթոդով հետազոտություն: Ֆոկուս-խմբերի հանրահայտ մեթոդը կիրառվում է հիմնախնդրի խորացված ուսումնասիրության նպատակով: Երկու ֆոկուս-խմբեր կատարվել են Երևան քաղաքում, մեկը՝ Գյումրիում և մեկը՝ Շրազդանում: Բոլոր չորս ֆոկուս-խմբերին՝ որպես մասնակիցներ, հրավիրվել էին 8-ական տարբեր տարիքի քաղաքացիներ: Ֆոկուս-խմբերը վարել են Հայկական սոցիոլոգիական ընկերության երկու մասնագետներ՝ մշակված հարցաթերթի հարցաշարի տրամաբանության համաձայն: Ֆոկուս-խմբերն ամբողջությամբ գրանցվել են տեսաերիզների և առողիոժապավենների վրա և կատարվել են «Երիտասարդ իրավաբանների հայկական ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության ներկայացուցչի ներկայությամբ: Ֆոկուս-խմբերի քննարկումների բովանդակությունը վերծանվել է ամբողջությամբ և գրի է առնվել Հայկական սոցիոլոգիական ընկերության մասնագետների կողմից: Վերծանումների և տեսաերիզների հիման վրա՝ կատարվել է ֆոկուս-խմբերի արդյունքների սոցիոլոգիական վերլուծություն:

«Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայության գործունեության արդյունավետությունը պարզելու համար այդ ծառայությունից օգտվողների շրջանում անցկացվել է հեռախոսային հարցում (տես 2-րդ հավելված), որն ընդգրկել է հետևյալ քաղաքները.

Երևան	- 50
Գյումրի	- 12
Վանաձոր	- 13
Գավառ	- 8
Գորիս	- 11
Կապան	- 9

Ընդհանուր առմամբ հարցմանը մասնակցել են 103 քաղաքացիներ:

Բաժին I Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ ուսումնասիրություն

Գլուխ I

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ ուսումնասիրություն

Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվում են մի քանի հասարակական կազմակերպություններ, որոնց մի մասը գործում է տեղական, իսկ մի մասն էլ համահայաստանյան մասշտաբներով։ Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ պետական համապատասխան մարմինների, Հայաստանում գործող միջազգային կազմակերպությունների և տեղական համապատասխան կազմակերպությունների շրջանում կատարված ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ Հայաստանում, ներկայումս, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և/կամ տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվում են ներքոնշյալ կազմակերպությունները։

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցում և/կամ տեղեկատվության տարածում:

1. «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպություն

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող հասարակական կազմակերպություններից առաջատարը և գրասենյակների ամենամեծ ցանց ունեցողը «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունն է։ Կազմակերպությունն անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ սկսել է զբաղվել 1997թ.-ից, երբ անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում Հայաստանի հասարակական կազմակերպություններին։ Կազմակերպության կողմից այժմ մատուցվում են անվճար իրավաբանական ծառայությունների հետևյալ տեսակները։ հաճախորդների գործերի նյութերի ուսումնասիրություն, իրավաբանական բանավոր խորհրդատվություն, իրավաբանական փաստաթղթերի կազմում, տրամադրում և ըստ պատկանելության ուղարկում, իրավական ակտերի տրամադրում և պարզաբանումներ, ներկայացուցչություն և փաստաբանական ծառայություն դատարաններում, պետական և ոչ պետական մարմիններուն։ «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը վերը թվարկված իրավաբանական ծառայությունները մատուցում է բնակչության սոցիալապես անապահով խավերին (կենսաթոշակառուներ, նպաստառուներ, գործազուրկներ, հաշմանդամներ, փախստականներ, ցածր եկամուտներ ունեցող անձինք, զինակոչվածներ, ուսանողներ, ապաստան հայցողներ, պատերազմի վետերաններ և այլն)։ Սակայն, ի տարբերություն նույն բնագավառում աշխատող այլ կազմակերպությունների, «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունն իր կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների շրջանակը սահմանափակում է միայն մեկ բացառությամբ, այն է՝ իր շահառուներին չի

տրամադրում անվճար իրավաբանական ծառայություններ տնտեսական (բիզնես) իրավունքի բնագավառում: Կազմակերպության կողմից մատուցվող իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են անմիջապես կազմակերպության գրասենյակներում, հեռախոսով, ինչպես նաև շրջիկ կերպով. կազմակերպության գրասենյակներից դուրս՝ կոնկրետ բնակավայրեր այցելությունների միջոցով: «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վերջին ամիսների վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության յուրաքանչյուր գրասենյակ, միջինը, սպասարկում է մոտ 250 քաղաքացիների, այսինքն, կազմակերպության բոլոր գրասենյակները միասին, ամիսը մոտ 1700 քաղաքացիների, իսկ հաճախորդները, հիմնականում դիմում են հետևյալ բնագավառներին վերաբերող հարցերով. սոցիալական ապահովության, աշխատանքային, բնակարանային, սեփականության, անուսնաղնտանեկան, գործարքներ ու պայմանագրեր, ժառանգության, դատավարական, քրեական, գինապարտության և այլն:

Անդրադարձանալով «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ նույնական կազմակերպությունը մեծ ծավալի աշխատանքներ է կատարում: Մասնավորապես, կազմակերպության տարածաշրջանային հիմք գրասենյակների կողմից (Վանաձոր, Գյումրի, Գավառ, Կապան, Գորիս) տեղական հեռուստատեսություններով եթեր է հեռարձակվում «Մենք և մեր իրավունքները» հաղորդաշարը, որը լուսաբանում է բնակչությանը հուզող իրավաբանական հարցեր: Բացի այդ, կազմակերպության բոլոր գրասենյակները համալրված են հարուստ իրավաբանական գրականությամբ և անհրաժեշտ տեխնիկական, տեղեկատվական միջոցներով հագեցած ժամակակից իրավաբական գրադարաններով, որը քաղաքացիներին հնարավորություն է տալիս անվճար կերպով օգտվել իրենց անհրաժեշտ իրավաբանական տեղեկատվությունից: «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը բնակչության շրջանում անհրաժեշտ անվճար իրավաբանական տեղեկատվությունը տարածում է նաև հաճապատասխան թեմային (օրինակ՝ սոցիալական ապահովության, անուսնաղնտանեկան, աշխատանքային, բնակարանային, ժառանգության, սեփականության և այլն) նվիրված տեղեկատվական թերթիկների միջոցով:

«Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության կողմից քաղաքացիների շրջանում տարածվող անվճար իրավաբանական տեղեկատվությունից յուրաքանչյուր ամիս օգտվում են մի քանի տասնյակ հազար քաղաքացիներ:

Անդրադարձանալով կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների մասին հասարակության տեղեկացվածությանը, պետք է նշել, որ կազմակերպությունն իր կողմից մատուցվող ծառայությունների վերաբերյալ բնակչությանը տեղեկացնում է ռադիոյի, հեռուստատեսության, տեղեկատվական թերթիկների ու պաստառների միջոցով:

«Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը և տեղեկատվության տարածմանը գրադարձող գրասենյակների աշխատակազմերը կազմակերպված են պրոֆեսիոնալ, վերոհիշյալ բնագավառներում վերապատրաստված փորձառու մասնագետներից:

Կազմակերպության անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները, ներկայումս, գործում են կազմակերպության Երևանյան կենտրոնական գրասենյակի, ինչպես նաև կազմակերպության Երևանի, Գյումրիի, Վանաձորի, Գավառի, Կապանի և Գորիսի

տարածքային անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման գրասենյակների ցանցի միջոցով, որոնց կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում և ընդգրկում է ՀՀ Երևան քաղաքը և Շիրակ, Լոռի, Գեղարքունիք, Սյունիք մարզերը: Մոտ ապագայում նախատեսվում է կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման նոր գրասենյակներ հիմնել նաև ՀՀ Տավուշի և Կոտայքի մարզային կենտրոններում, այսպիսով՝ գրասենյակներ ունենալով ՀՀ բոլոր մարզերում: Կազմակերպությունը նաև հետաքրքրված է իր ցանցի մեջ ընդգրկել ՀՀ առանձին բնակավայրերում գործող անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման կենտրոններին:

«Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունն անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառներում աշխատանքներն իրականացնելու համար, բացի ներկազմակերպական առկա տեխնիկական, տեղեկատվական, մարդկային ու այլ ռեսուրսներից, տեխնիկական և ֆինանսական աջակցություն է ստացել և/կամ ստանում նաև Մեծ Բրիտանիայի Անկախ խորհրդատվական կենտրոնների դաշնությունից (Մեծ Բրիտանիայի Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին), Քեմոնիքս Ինքերնեյշնլ Ինկ. ընկերության Հայաստանյան մասնաճյուղից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին), Եվրասիա հիմնադրամից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին), ՍՎԿ-ի Փախստականների Գծով Գերագույն Հանձնակատարի Երևանյան գրասենյակից, Գերմանիայի Ֆեդերալ Հանրապետության Սննդապահովման ինտեգրացված ծրագիր Հարավային Հայաստան ծրագրից և Միգրացիայի Միջազգային Կազմակերպությունից:

Չնայած գործընկեր կազմակերպությունների տեխնիկական և ֆինանսական օժանդակություններին՝ «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը և տեղեկատվության տարածմանը գրադարձությունը գործունեությունը շարունակվում է, նաև, ծրագրերի ավարտից հետո՝ կազմակերպության միջոցների հաշվին, դրանով իսկ ապահովելով այդ գրասենյակների գործունեության անընդհատությունը:

«Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Կարեն Զադոյանը: Կազմակերպության կենտրոնական_գրասենյակի հասցեն՝ Երևան 375019, Բաղրամյան 3ա/2, հեռախոսներ՝ 54-01-99, 58-02-99, ֆաքս 58-02-99, էլեկտրոնային փոստ ayla@armpac.com:

2. «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը և տեղեկատվության տարածմամբ գրադարձություններից իր գրասենյակների թվով երկրորդը՝ «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունն է: Կազմակերպությունը մասնագիտացված է մարդու իրավունքների պաշտպանության բնագավառում: «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական ծառայությունները մատուցվում են բնակչության սոցիալապես անապահով խավերին: Կազմակերպության կողմից մատուցվող իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են անմիջապես կազմակերպության գրասենյակներում, հեռախոսով, ինչպես նաև շրջիկ կերպով՝ կազմակերպության գրասենյակներից դուրս: «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող

անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության յուրաքանչյուր գրասենյակ, միջինը մեկ ամսվա ընթացքում, սպասարկում է 200 քաղաքացու, այսինքն, չորս գրասենյակները միասին ամիսը մոտ 800 քաղաքացու, իսկ հաճախորդների կողմից բարձրացված հարցերը, իմնականում, վերաբերվում են իրավաբանական հետևյալ բնագավառներին. փախստականների իրավունքներ, սեփականության իրավունք, անձանց անձեռնմխելիության խախտում, դատական կատարածունների և իրավապահ մարմինների կողմից անօրինական գործողությունների հետևանքով առաջացած իրավախստումներ, աշխատանքային վեճերից ծագող հարաբերություններ, ամուսնաընտանեկան հարաբերություններ, գինվորական ծառայության հարցեր, բնակարանային հարցեր, փաստաթղթերով չհաստատված գումարային պարտքերի հատուցման ընթացք, սոցիալական ապահովություն, հարկային օրենսդրություն, էլեկտրոնային վճարումներ և այլ հասարակական ծառայություններից բխող վեճեր, իրավաբանական անձանց (հասարակական կազմակերպություններ) գրանցման, վերագրանցման և լուծարման վերաբերյալ գործեր, քաղաքացիների խախտված իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության համար պետական մարմիններ, այդ թվում, դատարան դիմելու կարգը, երաշտի հետևանքով հասցված վնասի փոխառուցման կարգը և այլն:

Անդրադառնալով «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ նույնպես կազմակերպությունը աշխատանքներ է կատարում: Մասնավորապես Երևանում, Գյումրիում, Գավառում և Գորիսում իրավական օգնության ցուցաբերման վերաբերյալ հեռարձակվել և/կամ հեռարձակվում են ռադիոհաղորդումներ: Բացի այդ Շիրակի մարզի տեղական հեռուստատեսություններով հեռարձակվել են փախստականներին հուզող հարցերի վերաբերյալ մի շարք հեռուստահորդումներ: «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, բնակչության շրջանում, անհրաժեշտ անվճար իրավաբանական տեղեկատվությունը տարածում է նաև համապատասխան թեմաներին (օրինակ՝ փախստականների նատուրալիզացիա, տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, բնակարանային հարցերի իրավական կարգավորում, կենսաթոշակների և նպաստների վճարման ընթացակարգեր, անշարժ գույքի իրավունք, և այլն) օպերատորների միջոցով: Կազմակերպությունը Շիրակի, Գեղարքունիքի և Սյունիքի մարզերի փախստականներով բնակեցված համայնքներում կազմակերպում է նաև սեմինարներ՝ հետևյալ թեմաներով. քաղաքացիություն, օրենքը փախստականների մասին և և օրենքը տեղական ինքնակառավարման մարմինների մասին:

«Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները, ներկայումս, գործում են կազմակերպության Երևանի, Գյումրիի, Գավառի և Գորիսի անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման գրասենյակների ցանցի միջոցով, որոնց կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում, Շիրակ, Գեղարքունիք և Սյունիք մարզերում:

«Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունն անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունների բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, բացի սեփական ռեսուրսներից, ֆինանսական աջակցություն է ստացել և/կամ ստանում նաև Բաց Հասարակության

Ինստիտուտի Օժանդակության Հիմնադրամի Հայաստանյան մասնաճյուղից, Եվրասիա հիմնադրամից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին) և ՄԱԿ-ի Փախստականների Գծով Գերագույն Հանձնակատարի Երևանյան գրասենյակից:

«Ա.Դ.Սահսարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության տնօրենն է Լևոն Ներսիսյանը: Կազմակերպության կենտրոնական գրասենյակի հասցեն է Երևան 375009, Զրաշատի 1, հեռախոսներ՝ (374 1) 56-15-60, 58-78-64, 56-15-05, ֆաքս՝ (374 1) 56-15-05, Էլեկտրոնային փոստ՝ sakhfd@arminco.com:

3. «ՀՀ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպություն

«ՀՀ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպությունը, 1998թ.-ից, մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ՝ բնակչության խոցելի խնբերի (հաշմանդամներ, ծերեր, երեխաներ, կանայք և այլն) համար: Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվում են հետևյալ իրավաբանական ծառայությունները՝ անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն և ներկայացուցչություն դատարանում: Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից, յուրաքանչյուր ամիս, օգտվում են, միջինը, 140 քաղաքացիներ:

«ՀՀ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունները ներկայում գործում են միայն ՀՀ Երևան քաղաքի կազմակերպության գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում ՀՀ Երևան քաղաքում:

«ՀՀ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստացել և/կամ ստանում Բաց Հասարակության Ինստիտուտի Օժանդակության Հիմնադրամի Հայաստանյան մասնաճյուղից և Ամերիկյան Իրավաբանների Ընկերակցություն Կենտրոնական և Արևելաեվրոպական Նախաձեռնություն (ABA CEELI) ծրագրից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«ՀՀ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Գագիկ Ղազինյանը: Կազմակերպության հասցեն է Երևան 375019, Բաղրամյան 1, բնակարան 12, հեռախոսներ՝ (374 1) 55-06-30, (374 1) 58-15-10:

4. Հայ փաստաբանների միջազգային միություն

Հայ փաստաբանների միջազգային միությունը ստեղծվել է 1999 թ.-ին: Նույն թվականից սկսած, բնակչության սոցիալապես անապահով խավերի համար, կազմակերպությունը, իր հնարավորության սահմաններում, իրականացնում է անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն, որի վերաբերյալ վիճակագրական հաշվառում կազմակերպության կողմից չի վարվում: Կազմակերպության կողմից մատուցվող իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են կազմակերպության գրասենյակում և շրջիկ կերպով՝ մարզերում բնակչության համար անցկացվող սեմինարներից անմիջապես հետո:

Անդրադարձալով Հայ փաստաբանների միջազգային միության կողմից անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ նույնպես, կազմակերպությունը կատարում է աշխատանքներ: Մասնավորապես, «Պրոնեթելս» կենտրոնական հեռուստատեսությամբ հեռարձակվում է «Ընտանեկան փաստաբան» հաղորդաշարը, որի ընթացքում լուսաբանվում են հասարակությանը հուզող իրավաբանական հարցեր: Բացի այդ, մարզերում բնակվող

քաղաքացիների իրավական գիտելիքների մակարդակի բարձրացման համար անցկացվում են սեմինարներ:

Հայ փաստաբանների միջազգային միության անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները, ներկայումս, գործում են միայն կազմակերպության երևանի գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

Հայ փաստաբանների միջազգային միությանը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառուն աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն են ցուցաբերել և ցուցաբերում Ամերիկյան Իրավաբանների Ընկերակցություն Կենտրոնական և Արևելաեվրոպական Նախաձեռնություն (ABA CEELI) ծրագիրը (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին) և Եվրասիա հիմնադրամը (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

Հայ փաստաբանների միջազգային միության նախագահն է Տիգրան Տեր-Եսայանը: Կազմակերպության հասցեն՝ Երևան, Փ. Բուզանդի 2, հեռախոսներ՝ (374 1) 54-34-35, (374 1) 54-35-35, ֆաքս՝ (374 1) 54-35-86, էլեկտրոնային փոստ՝ advocate@arminco.com:

5. ՀՀ Փաստաբանների միություն

ՀՀ Փաստաբանների միությունը, որը իրավահաջորդն է ՀՀ Փաստաբանների կոլեգիայի, ապահովում է դատարանում քրեական գործերով քաղաքացիների պաշտպանությունը, որը «Փաստաբանական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն, իրականացվում է պետական միջոցների հաշվին: ՀՀ Փաստաբանների միության վիճակագրական տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ 2000թ.-ին, պետական պատվերի գծով, միությունը իրականացրել 2510 քրեական գործերով պաշտպանություն, որից՝ 1465 գործ՝ նախաքննության փուլում, 992 գործ՝ առաջին ատյանի դատարաններում և 53 գործ՝ վերաքննիչ դատարանում: Բացի այդ, առանց պետական աջակցության իրականացրել են ևս 495 քրեական գործերով պաշտպանություն, որից՝ 250 գործ՝ նախաքննության փուլում, 184 գործ՝ առաջին ատյանի դատարանում և 61 գործ՝ վերաքննիչ դատարանում: Ընդհանուր առմանք, մեկ տարվա ընթացքում, միությունը շահառուների համար անվճար իրականացրել է 3005 քրեական գործերով պաշտպանություն՝ այսինքն, յուրաքանչյուր ամիս, միջինը՝ 250 գործ:

ՀՀ Փաստաբանների միության կողմից պետական պատվերի սահմաններում քրեական գործերով պաշտպանությունը իրականացվում է միության փաստաբանների միջոցով՝ ՀՀ ամբողջ տարածքում:

ՀՀ Փաստաբանների միությունը, դատարանում քրեական գործերով քաղաքացիների պաշտպանությունը իրականացնելու համար, «Փաստաբանական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ ֆինանսական աջակցություն է ստանում ՀՀ պետական բյուջեից:

ՀՀ Փաստաբանների միության նախագահն է Միշա Փիլիփոսյանը: Միության հասցեն՝ Երևան, Զաքյան 3, հեռախոս (374 1) 58-26-77:

6. «Շրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն

«Շրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը հիմնադրվել է 1997թ.-ին: Իր ստեղծման պահից սկսած, մինչ այժմ, կազմակերպությունը բնակչությանը մատուցում է շրջակա միջավայրի բնագավառին վերաբերող անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն՝ խթանելով հասարակության մասնակցությանը՝ Հայաստանում շրջակա բնական

միջավայրի վերաբերյալ որոշումների կայացման գործում, ներկայացնելով և պաշտպանելով անհատ քաղաքացիների, քաղաքացիների խմբերի և հասարակական կազմակերպությունների շահերը: «Ծրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունն անվճար տրամադրում է հետևյալ ծառայությունները՝ իրավական խորհրդատվություն և շահառուների բնապահպանական իրավունքների ներկայացում համապատասխան մարմիններում ու կազմակերպություններում: Կազմակերպության կողմից մատուցվող իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են կազմակերպության գրասենյակում և հեռախոսով:

Անդրադառնալով «Ծրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ կազմակերպությունը, բնապահպանական իրավունքի բնագավառում հասարակության տարբեր խավերի համար կազմակերպում է տեղեկատվական ուսուցումներ, ինչպես նաև իրականացնում է կրթական ծրագրեր՝ Երևանի Պետական Համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի ուսանողների համար կազմակերպելով իրավական բնապահպանական գործնական դասընթացներ:

«Ծրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները ներկայումս գործում են միայն կազմակերպության Երևանի գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Ծրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստանում Ամերիկյան իրավաբանների Ընկերակցություն Կենտրոնական և ԱրևելաԵվրոպական Նախաձեռնություն (ABA CEELI) ծրագրից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

Ծրջակա միջավայրի իրավական պահպանության հասարակական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Արդա Խոկոյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան 375002, Դ.Փարպեցու 11/2, հեռախոս՝ (374 1) 56-36-15, 53-06-69, Էլեկտրոնային փոստ epac@arminco.com:

7. ԵՊՀ-ի իրավաբանական ֆակուլտետի «Իրավաբանական կլինիկա»

ԵՊՀ-ի իրավաբանական ֆակուլտետի «Իրավաբանական կլինիկա»-ն ստեղծվել և անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում 1999թ.-ից: Իրավաբանական կլինիկան անվճար իրավաբանական ծառայություններ մատուցում է սոցիալապես անապահով խավերին՝ կլինիկայի գրասենյակում: Իրավաբանական կլինիկայի կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վերլուծությունները ցոյց են տալիս, որ կլինիկան, յուրաքանչյուր ամիս, սպասարկում է, միջինը, 15 քաղաքացու:

«Իրավաբանական կլինիկա»-ն կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Իրավաբանական կլինիկա»-ի անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստացել և/կամ ստանում Բաց Հասարակության Ինստիտուտի Օժանդակության Հիմնադրամի Հայաստանյան մասնաճյուղից: «Իրավաբանական կլինիկա»-ի ղեկավարն է Լուսինե Հովհաննիսյանը: Կլինիկայի հասցեն է ք.Երևան, Ալեք Մանուկյան 1, իրավաբանական ֆակուլտետի մասնաշենք, հեռախոս 55-43-75:

8. «Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպություն

«Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատում է 1995թ.-ից: Կազմակերպությունը, իր հնարավորության սահմաններում, իրականացնում է իրավաբանական խորհրդատվություն: 1995թ.-ից սկսած մինչ այսօր, «Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպությունը մասնագիտական աջակցություն է ցուցաբերել 1985 քաղաքացիների: Կազմակերպության հասցեով ստացված դիմումները վերաբերվում էին 45-ը՝ ապօրինի դատավճիռներին, 85-ը՝ ապօրինի վճիռներին, 38-ը՝ կալանավորումներին, 70-ը՝ քրեական գործի հարուցումը ապօրինի մերժելուն, 196-ը՝ մամուլում տպագրված հանցագործությունների մասին հաղորդումները չքննարկելուն, 21-ը՝ վճռի չկատարմանը, 4-ը՝ աշխատանքի վերականգնելուն, 225-ը՝ քրեական գործերով պաշտպանություն իրականացնելուն, 87-ը՝ «Փարոս» ծրագրից դուրս հանելու հետ կապված վեճերին, 38-ը՝ ապօրինի քրեական գործ հարուցելուն: Բացի այդ, կատարվել է 981 անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն և 195 դիմում-բողոքների կազմում:

Անդրադառնալով «Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ նույնպես, կազմակերպությունը կատարում է աշխատանքներ: Մասնավորապես, «Երևան» հեռուստատեսությամբ հեռարձակվում է «Իրավունքի անատոմիա» հաղորդաշարը, որի ընթացքում լուսաբանվում են հասարակությանը հուզող իրավաբանական հարցեր:

«Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները ներկայումս գործում են միայն կազմակերպության Երևանի գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Պուշկին Սերոբյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Արշակունյաց 2, 8-րդ հարկ, հեռախոսներ՝ (374 1) 52-23-65, (374 1) 58-98-52:

9. «Դայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն

«Դայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատում է 1996թ.-ից: Կազմակերպությունը մասնագիտացված է և քաղաքացիներին անվճար իրավաբանական ծառայություններ է տրամադրում մարդու իրավունքների բնագավառում: Կազմակերպության կողմից մատուցվող իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են կազմակերպության գրասենյակում: «Դայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպությունը, յուրաքանչյուր ամիս, սպասարկում է, միջինը, 50 շահառուների: Անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն ստանալու նպատակով քաղաքացիներն, ավելի հաճախ, դիմում են սոցիալական, աշխատանքային, բնակարանային, փախստականների հետ կապված հարցերով:

Անդրադառնալով «Դայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական

տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ կազմակերպությունը կատարում է լուրջ աշխատանքներ. մասնավորապես, մարդու իրավունքների և միջազգային մարդասիրական իրավունքի վերաբերյալ պարբերաբար կազմակերպում է ուսուցումներ: Բացի այդ, կազմակերպությունը ունի մարդու իրավունքների վերաբերյալ հարուստ գրականությամբ հագեցած ժամանակակից գրադարան:

«Հայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառներում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստացել և/կամ ստանում հոլանդական Քորդեյդ կազմակերպությունից Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Զարգացման ծրագրից, ինչպես նաև այլ կազմակերպություններից, որոնց մասին, ինչպես նաև կազմակերպության գործունեության վերաբերյալ, տեղեկատվություն կարող եք ստանալ կազմակերպության ինտերնետային էջից:

«Հայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Գևորգ Մանուկյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Վանաձոր 377200, Նարեկացու 3/1, հեռախոս՝ (374 51) 4-65-24, Էլեկտրոնային փոստ՝ acrpc@xar.am, ինտերնետային էջ՝ <http://www.iatp.am/resource/ngo/acrpc>:

10. Հայաստանի Յելսինկյան կոմիտե հասարակական կազմակերպություն

Հայաստանի Յելսինկյան կոմիտե հասարակական կազմակերպությունը 1996թ.-ից մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ: Կազմակերպությունը մասնագիտացված է մարդու իրավունքների բնագավառում: Կազմակերպության կողմից իր շահառուներին մատուցվում է անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն, բացառիկ դեպքերում (մարդու իրավունքների կոպիտ խախտումներ) շահառուներին տրամադրում են նաև փաստաբանական ծառայություն: Բացի այդ, շահառուների կողմից բարձրացված հարցերի լուծման նպատակով, կազմակերպությունը պետական մարմիններ է ուղղարկում համապատասխան գրություններ, ինչպես նաև, այդ ամենը լուսաբանում է զանգվածային լրատվության միջոցներով:

Հայաստանի Յելսինկյան կոմիտե հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական խորհրդատվությունը, ներկայումս, տրվում է ՀՀ Երևան քաղաքի կազմակերպության գրասենյակում: Անվճար իրավաբանական խորհրդատվությունը ստանալու համար քաղաքացիները հիմնականում դիմում են քրեական, քաղաքացիական, մասնավորապես, զինապարտության հետ կապված հարցերով:

Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից յուրաքանչյուր ամիս օգտվում են միջինը 30 քաղաքացիներ:

Հայաստանի Յելսինկյան կոմիտե հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում ՀՀ Երևան քաղաքում:

Հայաստանի Յելսինկյան կոմիտե հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, որոշակի ֆինանսական աջակցություն է ստացել ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրից:

Հայաստանի Յելսինկյան կոմիտե հասարակական կազմակերպությունը նախագահն է Ավետիք Իշխանյանը: Կազմակերպության հասցեն է Երևան, Կորյունի 14, սենյակ 52, հեռախոսներ՝ (374 1) 34-61-30, (374 1) 52-56-53, Փաքս՝ (374 1) 34-61-30, Էլեկտրոնային փոստ՝ nghazakh@aaua.am:

11. Յելսինկյան ասոցիացիա հասարակական կազմակերպություն

Հելսինկյան ասոցիացիա հասարակական կազմակերպությունը, 1997թ.-ից, մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ: Կազմակերպությունը մասնագիտացված է մարդու իրավունքների բնագավառում: Կազմակերպության կողմից իր շահառուներին մատուցվում են անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն, բացառիկ դեպքերում (մարդու իրավունքների կոպիտ խախտումներ) շահառուներին տրամադրվում է նաև փաստաբանական ծառայություն: Կազմակերպությունը իր գործունեությունը լուսաբանում է զանգվածային լրատվության միջոցներով:

Հելսինկյան ասոցիացիա հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական խորհրդատվությունը ներկայումս տրվում է ՀՀ Երևան քաղաքի կազմակերպության գրասենյակում: Անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն ստանալու համար, քաղաքացիները, հիմնականում, դիմում են մարդու իրավունքների պաշտպանության, խոսքի ազատության, կրոնական փոքրամասնությունների, գինապարտության, փախստականների, նախաքննության, դատավարության և այլ հարցերի վերաբերյալ:

Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից, յուրաքանչյուր ամիս, օգտվում են, միջինը, 30 քաղաքացիներ:

Հելսինկյան ասոցիացիա հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում ՀՀ Երևան քաղաքում:

Հելսինկյան ասոցիացիա հասարակական կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար ստացված ֆինանսական աջակցությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն չի տրամադրել:

Հելսինկյան ասոցիացիա հասարակական կազմակերպության նախագահն է Միքայել Դանիելյանը: Կազմակերպության հասցեն՝ Երևան, Սոսկովյան 31, հեռախոսներ՝ (374 1) 53-30-99, (374 1) 53-67-97, ֆաքս՝ (374 1) 53-30-99, էլեկտրոնային փոստ՝ mike@arminco.com:

12. «Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպություն

«Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպությունը բնակչության շրջանում անվճար իրավաբանական տեղեկատվություն տարածում է կազմակերպության ստեղծման օրվանից՝ 1999թ.-ից: Կազմակերպությունը, A1+ հեռուստատեղությամբ, յուրաքանչյուր շաբաթ, հեռարձակում է «Դատական հեռուստաալիք» հաղորդաշարը: Բացի այդ, լրագրողների համար մասնագիտացված իրավական հարցերի և դատական իշխանության բնագավառի վերաբերյալ կազմակերպում է ուսուցումներ, ինչպես նաև կազմակերպում է կլոր սեղաններ՝ ՀՀ դատական իշխանությանն և իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչների հետ: Լրագրողները, ստանալով իրավական գիտելիքներ, լուսաբանում են հասարակությանը հուզող իրավական թեմաները:

«Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպության կողմից բնակչության շրջանում տարածվող անվճար իրավաբանական տեղեկատվությունից ամսական օգտվում են մի քանի տասնյակ հազար հեռուստադիտողներ:

«Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպության կողմից բնակչության շրջանում անվճար իրավաբանական տեղեկատվության աշխարհագրությունը, հիմնականում, տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում և Երևանին հարող բնակավայրերում:

«Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպությունը, բնակչության շրջանում անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստանում Եվրասիա հիմնադրամից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«Ֆեմիտա» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Զուլիկետա Ամիրխանյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Արշակունյաց 2, 10-րդ հարկ, հեռախոս՝ (374 1) 58-57-57:

13. «Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպություն

«Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունն անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատում է 1999թ.-ից: Կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական ծառայությունները մատուցվում են զորակոչիկներին, զինծառայողներին և նրանց ծնողներին: Կազմակերպության կողմից մատուցվող իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են կազմակերպության գրասենյակում, ինչպես նաև, շրջիկ կերպով՝ կազմակերպության գրասենյակից դուրս: «Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպությունը, յուրաքանչյուր ամիս, միջինը, սպասարկում է 50 շահառուների, իսկ հաճախորդների կողմից բարձրացված հարցերը հիմնականում վերաբերվում են զինապարտության մասին ՀՀ օրենքին, զինակոչիկների իրավունքներին ու պարտականություններին, զինծառայողների սոցիալական պաշտպանվածությանը, զինակոչիկների վերաբերվող հիվանդությունների ցանկին և այլն:

Անդրադառնալով «Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպության կողմից զինապարտության և զինծառայության բնագավառում անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ կազմակերպությունը հրատարակում է գրքույթներ և տեղեկատվական թերթիկներ, ինչպես նաև՝ կազմակերպում է արտագնա սեմինարներ:

«Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները, ներկայումս, գործում են միայն Երևանի գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունը, իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստացել և/կամ ստանում Եվրասիա հիմնադրամից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին) և Միջազգային Միջազգային կազմակերպությունից:

«Զինվորի մայր հանրապետական կոմիտե» բարեգործական հասարակական կազմակերպության նախագահն է Գրետա Միրզոյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան 375010, Խանջյան 10/5, հեռախոսներ՝ (374 1) 52-99-31, (374 1) 52-32-02, ֆաք՝ (374 1) 52-32-02, էլեկտրոնային փոստ՝ armgreta@arminco.com:

14. «Կանանց իրավունքների կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն

«Կանանց իրավունքների կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, 1998թ.-ից, մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ՝ կանանց համար: Կազմակերպության կողմից իր շահառուներին մատուցվում է անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն: «Կանանց իրավունքների կենտրոն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական խորհրդատվությունը ներկայումս տրվում է ՀՀ Երևան քաղաքի կազմակերպության գրասենյակում գործող «Թեժ գիծ» վարչական հեռախոսակապի միջոցով: Ծառայությունը անանուն է, սակայն զանգահարող կանայք, մեծ մասամբ, ներկայանում են: Անվճար իրավաբանական

խորհրդատվություն ստանալու համար, կանայք, իհմնականում, դիմում են ամուսնության ընթացքում տեղի ունեցած բռնությունների, ամուսնալութության, հայրության որոշման, բնակօգտագործման իրավունքի, ալիմենտային հարաբերությունների, կտակի, նվիրատվության, գույքային վեճերի և ամուսնաընտանեկան հարաբերությունների հետ կաված այլ հարցերով:

Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերլութությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից, յուրաքանչյուր ամիս, օգտվում են միջինը 40 կանայք:

«Կանանց իրավունքների կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում 33 Երևան քաղաքում:

«Կանանց իրավունքների կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար ստացված ֆինանսական աջակցությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն չի տրամադրել:

«Կանանց իրավունքների կենտրոն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Սուսաննա Վարդանյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Աբովյան 21/41, հեռախոսներ՝ (374 1) 52-02-80, (374 1) 25-68-23, (374 1) 25-30-43, էլեկտրոնային փոստ՝ wrcarm@arminco.com:

15. «Երևակ» հասարակական կազմակերպություն

«Երևակ» հասարակական կազմակերպությունը, 2001թ.-ից, մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ: Կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում սոցիալապես անապահով խավերին և գյուղական բնակավայրերի բնակչությանը: «Երևակ» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են ինչպես կազմակերպության գրասենյակում, այնպես էլ շրջիկ կերպով՝ Նոյեմբերյանի տարածաշրջանի գյուղական բնակավայրերում: Գյուղական համայնքներում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցումը պայմանավորված է նրանով, որ տեղի բնակչությունը իրավական տեղեկատվության բնագավառում սահմանափակ մուտքի հնարավորություն ունի: Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից, յուրաքանչյուր ամիս, օգտվում են, միջինը, 50 շահառուներ:

«Երևակ» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում 33 Տավուշի մարզի Նոյեմբերյանի տարածաշրջում:

«Երևակ» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստանում Քեմոնիքս Ինքնուրություն Բնակչության Հայաստանյան մասնաճյուղից (ԱՊՍ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«Երևակ» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Անդրանիկ Վերանյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Նոյեմբերյան, Նոյեմբերյան փողոց 3/20, հեռախոս՝ (066) 2-20-06, էլեկտրոնային փոստ՝ root@yerevak.infocom.amilink.net:

16. «Երիտասարդների իրավական և սոցիալական աջակցության կենտրոն»

հասարակական կազմակերպություն

«Երիտասարդների իրավական և սոցիալական աջակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, 2001թ.-ից, մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ: Կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական

ծառայություններ է մատուցում ծերերին: Ծահառու է ճանաչվում այն անձը, որի տարքիքը բարձր է 50-ից: Կազմակերպությունը իր շահառուներին մատուցում է բանավոր և գրավոր իրավաբանական խորհրդատվություն, անհրաժեշտության դեպքում, իրականացնում է նաև ներկայացուցչություն՝ դատարանում:

«Երիտասարդների իրավական և սոցիալական աջակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունները ներկայումս տրվում են ինչպես ՀՀ Երևան քաղաքի կազմակերպության գրասենյակում, այնպես էլ, շրջիկ կերպով՝ շահառուների բնակության վայերում: Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից, յուրաքանչյուր ամիս, օգտվում են, միջինը, 100 շահառուներ, որոնցից 70-ը՝ շրջիկ կերպով:

«Երիտասարդների իրավական և սոցիալական աջակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Երիտասարդների իրավական և սոցիալական աջակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստանում Քենտոնիքս Ինքնուրնեցնլ Ինկ. ընկերության Հայաստանյան մասնաճյուղից (ԱՄՍ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«Երիտասարդների իրավական և սոցիալական աջակցության կենտրոն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է՝ Լիլիթ Ասատրյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ ք.Երևան, Եղբայրության 22/68, հեռախոս՝ (374 1) 46-00-98, էլեկտրոնային փոստ՝ sepuh-2000@yahoo.com:

17. «Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպություն

«Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը և տեղեկատվության տարածմանը զբաղվում է 2000թ.-ից, սակայն, իր գործունեության առաջին տարուն կազմակերպությունը հիմնականում աշխատում էր անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման բնագավառում: Կազմակերպության կողմից անվճար իրավաբանական ծառայությունները հիմնականում մատուցվում են գյուղական բնակավայրերի բնակչությանը: «Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունները շահառուներին տրամադրվում են ինչպես կազմակերպության գրասենյակում, այնպես էլ շրջիկ կերպով՝ Կոտայքի մարզի գյուղական բնակավայրերում: Գյուղական հանայնքներում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցումը պայմանավորված է նրանով, որ տեղի բնակչությունը իրավական տեղեկատվության բնագավառում սահմանափակ մուտքի հնարավորություն ունի: Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ դեռևս լուրջ վիճակագրական-վերլուծական տվյալներ չկան, քանի որ կազմակերպությունը նորեկ է այս բնագավառում: Անդրադառնալով անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածմանը, պետք նշել, որ «Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպությունը Կոտայքի մարզի բնակչության իրավական իրազեկությունը բարձրացնելու նպատակով կազմակերպում է արտագնա սեմինարներ՝ մարզի հեռավոր համայնքներում, ինչպես նաև, իրատարակում է իրավաբանական բնույթի տեղեկատվական թերթիկներ՝ մասնավորապես, հարկման հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

«Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները ներկայումս գործում են միայն ՀՀ Կոտայքի մարզի Աբովյան քաղաքի

կազմակերպության գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում և ընդգրկում է Աբովյան քաղաքը և ՀՀ Կոտայքի մարզի մի շարք գյուղական բնակավայրեր:

«Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպությանը անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար ֆինանսական աջակցություն են ցուցաբերում Եվրասիա հիմնադրամը (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին) և Քենոնիքս Ինքնաշխատ Ինկ. ընկերության Հայաստանյան մասնաճյուղը (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Զուլիետա Տեր-Մարտիրոսյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Աբովյան, Գեղարդի 3/32, հեռախոսներ՝ (022) 2-36-04, 2-11-27, էլեկտրոնային փոստ՝ fnw@freenet.am, fnw@natsys.am:

18. «Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպություն

«Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում կազմակերպության ստեղծման օրվանից՝ 1995թ.-ից: Կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում սպառողներին: «Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը իր շահառուներին մատուցում է անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն՝ կազմակերպության գրասենյակում:

«Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրություն չի վարում:

«Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար ստացված ֆինանսական աջակցությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն չի տրամադրել:

«Աննա» սպառողների ազգային ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Մելիտա Հակոբյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Մովսես Խորենացի 25/67, հեռախոսներ՝ 52-04-40, 24-92-04:

19. «Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն

«Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, իր հնարավորության սահմաններում, իրականացնում է իրավաբանական խորհրդատվություն: Կազմակերպությունը մասնագիտացված է մարդու իրավունքների պաշտպանության բնագավառում: Կազմակերպություն դիմած քաղաքացիների հարցերը հիմնականում վերաբերվում են հետևյալ բնագավառներին. սոցիալական, դատավարական, աշխատանքային, բնակարանային, գույքային, ժառանգության, հողային վեճերի և քրեական: Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպությունը, յուրաքանչյուր ամիս, սպասարկում է, միջինը, 60 շահառուների:

Անդրադարձալով «Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության կողմից մարդու իրավունքների

բնագավառում անվճար տեղեկատվության տարածման հարցերին, պետք է նշել, որ այս ուղղությամբ կազմակերպությունը կազմակերպում է ուսուցողական սեմինարներ՝ բնակչության տարբեր խավերի համար, մասնավորապես՝ ուսանողների:

«Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման և տեղեկատվության տարածման ծառայությունները ներկայումս գործում են միայն կազմակերպության Երևանի գրասենյակի միջոցով, որի կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Ա.Մարտիրոսյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան 375010, Հանրապետության հրապարակ, Արհմիությունների տուն, 2-րդ մասնաշենք, 44 սենյակ, հեռախոսներ՝ (374 1) 52-03-64, (374 1) 52-06-37:

20. «Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպություն

«Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայություններ մատուցում է 2000թ.-ից: Կազմակերպությունը, իր հնարավորության սահմաններում, անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում նախազորակոչային, զորակոչային տարիքի հասած անձանց, գինծառայողներին, պահեստազորի գինծառայողներին (1-ին կարգի տարիքային 1-ին խումբ, մինչև 35 տարեկան), զոհված, հաշմված գինծառայողների ընտանիքներին: «Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպության կողմից իր շահառուներին մատուցվում է գրավոր և բանավոր անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն ինչպես կազմակերպության գրասենյակում, այնպես էլ՝ շրջիկ կերպով:

«Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ կազմակերպությունը, յուրաքանչյուր ամիս, սպասարկում է, միջինը, 30 շահառուի:

«Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում է ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, դեռևս, որևէ ֆինանսական աջակցություն չի ստացել:

«Պարտադիր գինծառայություն անցած սպաների միություն» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Արքուն Միրզոյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Սարկավագի փողոց, շենք 54/5, բնակարան 68, հեռախոսներ՝ 28-89-92, 42-12-39:

21. «Արագա» բարեգործական հասարակական կազմակերպություն «Քարավան 88» բարեգործական հասարակական կազմակերպություն

«Արագա» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունը և «Քարավան 88» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունը, համատեղ, իրականացնում են «Իրավաբանական պաշտպանվածություն» ծրագիրը, որի շրջանակներում, 2001թ.-ից սկսած, ՀՀ Տավուշի մարզի Դիլիջան և Գեղարքունիքի մարզի Այգուտ համայնքներում բնակվող փախատականների համար մատուցում են անվճար իրավաբանական ծառայություններ: Բացի այդ, ծրագրի իրավաբանները, վերը նշված մարզերի գյուղերում անցկացնում է սեմինար-հանդիպումներ՝ տեղում բնակվող

փախստականների հետ՝ փախստականների կարգավիճակի և քաղաքացիության ընդունման թեմաներով:

«Արագ» և «Քարավան 88» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունները, «Իրավաբանական պաշտպանվածություն» ծրագրի շրջանակներում, շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրություն դեռևս չեն վարում:

«Արագ» և «Քարավան 88» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունները, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն են ստանում Քենոնիքս Ինքերնեյշնլ Ինկ. ընկերության Յայաստանյան մասնաճյուղից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«Արագ» բարեգործական հասարակական կազմակերպության նախագահն է Թամարա Աբրահամյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Կիւյան 3/30, հեռախոսներ (374 1) 22-70-97, (374 1) 27-06-88:

«Քարավան 88» բարեգործական հասարակական կազմակերպության նախագահն է Զոյա Զուլիհակյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Կիւյան 3/30, հեռախոս (374 1) 27-06-88:

22. «Հոգեկան առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպություն

«Հոգեկան առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպությունը, 2001թ.-ից, մատուցում է անվճար իրավաբանական ծառայություններ: Կազմակերպությունը անվճար իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում հոգեկան առողջության բնագավառում՝ մտավոր հետամնացություն ունեցող անձանց համար: Կազմակերպությունը իր շահառուներին մատուցում է իրավաբանական խորհրդատվություն, նրանց համար կազմում է դիմումներ, հայցադիմումներ ու նամակներ, անհրաժեշտության դեպքում, օգնում է, որպեսզի նրանք դիմեն համապատասխան մարմիններին ու կազմակերպություններին, ինչպես նաև, դատարանում ներկայացնում է շահառուների շահերը:

«Հոգեկան առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունները ներկայումս տրվում են ՀՀ Երևան քաղաքի կազմակերպության գրասենյակի միջոցով: Կազմակերպության կողմից շահառուներին մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայություններից, յուրաքանչյուր ամիս, օգտվում են, միջինը, 15 շահառուներ:

«Հոգեկան առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների աշխարհագրությունը տարածվում ՀՀ Երևան քաղաքում:

«Հոգեկան առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպությունը, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատանքներ իրականացնելու համար, ֆինանսական աջակցություն է ստանում Քենոնիքս Ինքերնեյշնլ Ինկ. ընկերության Յայաստանյան մասնաճյուղից (ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության տրամադրած միջոցների հաշվին):

«Հոգեկան առողջության հիմնադրամ» հասարակական կազմակերպության նախագահն է Արման Վարդանյանը: Կազմակերպության հասցեն է՝ Երևան, Այգեստան 8/5, հեռախոսներ՝ (374 1) 56-30-99, (374 1) 58-56-77, էլեկտրոնային փոստ՝ avard@mhf.unet.intarnet.com:

Գլուխ 11 Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ կատարված ուսումնասիրության ամփոփում:

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ կատարված ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեության այս ուղղությունը դեռևս նոր է զարգանում և այս բնագավառում դեռ շատ անելիքներ ու խնդիրներ կան: Անդրադառնալով այս բնագավառի խնդիրներին և թերություններին, պետք է նշել, որ ամենակարևոր խնդիրներից մեկը վերոհիշյալ կազմակերպությունների կանոնադրական առաքելությունների հարցն է: Մասնավորապես, վերոհիշյալ կազմակերպություններից շատերը, նույնիսկ իրենց առաքելության և ռազմավարական պլանի մեջ, առաջնային չեն համարում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվելը և այդ գործունեությամբ զբաղվում են միայն համապատասխան միջազգային կազմակերպություններից դրանաշնորհներ շահելու դեպքում, որի ավարտից հետո դադարեցնում են իրենց գործունեության այդ ուղղությունը: Այս հանգամանքը խոչընդոտում է այս բնագավառում աշխատող իրական կազմակերպությունների զարգացմանն ու առաջընթացին, և այստեղ շատ աշխատանքներ ունելու նաև արտասահմանյան և միջազգային ֆինանսավորող կազմակերպությունները: Այս առումով կարևոր բացառություն են կազմում, հիմնականում, իրավաբանների և փաստաբանների պրոֆեսիոնալ կազմակերպություններն ու իրավապաշտպան կազմակերպությունները:

Բացի այդ, այս բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների մեծամասնությունը չի տիրապետում համապատասխան մասնագիտական հմտությունների և չունի անհրաժեշտ մարդկային, տեխնիկական ու տեղեկատվական ռեսուրսներ: Գոյություն ունեն կազմակերպություններ, որոնք իրավաբանական ծառայությունները մատուցում են ոչ իրավաբան մասնագետների կամ ոչ որակյալ իրավաբանների միջոցով, իսկ շատ կազմակերպություններում էլ իրավաբանները ընդհանրապես չեն անցնում մասնագիտական համապատասխան վերապատրաստման դասընթացներ: Այս առումով միակ հաճելի բացառությունը «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունն է, որը քենոնիքս հնթերնեշնըլ ընկերության հայաստանյան մասնաճյուղի հետ համատեղ անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատող շուրջ քսան կազմակերպությունների համար կազմակերպեց այս բնագավառի վերապատրաստման դասընթացներ: Ծարունակելով պետք է նշել, որ այս բնագավառում գործող կազմակերպություններից շատերը պատշաճ ուշադրություն չեն դարձնում իրենց կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների որակի վրա: Ըստ մեր կատարած հետազոտությունների, ընդհանուր առմամբ, որակյալ անվճար իրավաբանական ծառայություններ են մատուցում իրավաբանների և փաստաբանների պրոֆեսիոնալ կազմակերպությունները ու իրավապաշտպան կազմակերպությունները, քանի որ վերը նշված կազմակերպություններն օգտվում են պրոֆեսիոնալ փաստաբանների և իրավաբանների մասնագիտական ծառայություններից:

Անցնելով անվճար իրավաբանական ծառայություններ մատուցող կազմակերպություններում իրավաբանական համապատասխան միջոցների առկայության հարցին, պետք է նշել, որ այս բանագավառում աշխատող կազմակերպությունների մեծամասնությունը չունի իր բնականոն գործունեությունն ապահովող իրավաբանական (ՀՀ օրենսդրության «Երտեկ» տեղեկատվական-որոնդական համակարգ, ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրեր, իրավաբանական գրքեր) և այլ անհրաժեշտ գրականությամբ հազեցած ժամանակակից իրավաբանական գրադարաններ: Բացի այդ, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների մեծամասնությունը չունի նաև իր առօրյա գործունեության համար անհրաժեշտ հետևյալ տեխնիկական և տեղեկատվական միջոցները. համակարգիչներ, տպող սարքեր, պատճենահանող սարքեր, ֆաքսի մեքենաներ, «հնտերնետ» տեղեկատվական համակարգի հետ կապ,

Էլեկտրոնային փոստ և այլն: Անդրադառնալով վերը նշված բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների տարածքային ապահովածության հարցերին, պետք է նշել որ գրեթե բոլոր կազմակերպությունները չունեն սեփական տարածքներ. այս առումով կարևոր բացառություն են կազմում «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության Սյունիքի մարզային մասնաճյուղի կապանի գրասենյակը, «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության Գյումրիի գրասենյակը և «Հայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, մնացած բոլոր կազմակերպություններն իրենց գրասենյակների տարածքները կամ վարձակալում են, կամ էլ՝ անհատույց կերպով օգտագործում: Ընդհանուր առմամբ խոսելով այս բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների գրասենյակների մասին, պետք է նշել, որ հիմնականում դրանք չեն համապատասխանում համապատասխան ստանդարտներին, մասնավորապես տարածքների փոքրության պատճառով շատ հաճախ խախտվում են, հաճախորդներին պատշաճ սպասարկելու հետ կապված, հաճախորդի իրավունքները:

Անդրադառնալով անվճար իրավաբանական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների մեջամասնության գրասենյակների անխափան գործունեությանը, պետք է նշել, որ հիմնականում այն պայմանավորված է տվյալ կազմակերպության կողմից, տվյալ ժամակաշրջանում, որևէ դրամաշնորհային ծրագրի իրականացման հետ: Եվ այդ դրամաշնորհային ծրագրի դադարման հետ նաև դադարում է տվյալ գրասենյակի գործունեությունը, որը հիմնարար իրավապաշտպան է առաջացնում այդ գրասենյակի անվճար իրավաբանական ծառայություններից օգտվող քաղաքացիների մոտ, որն էլ, իր հերթին, բերում է ընդհանրական անվստահության անվճար իրավաբանական ծառայությունների բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների հանդեպ:

Մյուս կարևոր խնդիրը, որ գոյություն ունի այս բնագավառում, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների վերաբերյալ հասարակության անտեղյակությունն է: Շատ հաճախ, վերոհիշյալ կազմակերպությունների կողմից իրենց գործունեության վերաբերյալ բնակչության շրջանում տեղեկատվություն չտարածելու պատճառով, շատ պոտենցիալ շահառուներ չեն օգտվում անհրաժեշտ անվճար իրավաբանական ծառայություններից և տեղեկատվությունից: Ըստ կատարված ուսումնասիրության՝ միայն «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունն է, որ զանգվածային լրատվության միջոցներով (հեռուստատեսություն և ռադիո), պարբերաբար, տեղեկատվություն է տարածում իր կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ: Մյուս կազմակերպությունները կամ իրենց կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների մասին բնակչությանը տեղեկացնում են տեղեկատվական թերթիկների միջոցով, կամ ընդհանրապես չեն տեղեկացնում: Ըստ Հայկական Ասոցիացիական Ընկերկցության կողմից բնակչության շրջանում կատարված սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքների, Հայաստանում անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ զբաղվող կազմակերպություններից, բնակչությունը տեղյակ է միայն «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության, «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպության և Երևանի Պետական Համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի «Իրավաբանական կլինիկայի» մասին: Սա անշուտ այս բնագավառում աշխատող մյուս կազմակերպությունների կողմից իրենց գործունեության վերաբերյալ բնակչության շրջանում տեղեկատվություն չտարածելու հետևանքն է:

Խոսելով անվճար իրավաբանական ծառայությունների վերաբերյալ բնակչության վերաբերմունքի մասին, պետք է նշել, որ ընդհանուր առմամբ բնակչությունը դրական է վերաբերվում անվճար իրավաբանական ծառայություններին և ունի այդ

ծառայություններից օգտվելու մեջ պահանջ: Այս առումով միակ խոչընդոտը հետևյալն է. բնակչության շրջանում այժմ տարածված է թյուր կարծիք այն մասին, որ անվճար իրավաբանական ծառայությունները մատուցող իրավաբաններն ու փաստաբաններն իրենց աշխատանքը կատարում են անվճար, քանի որ նրանք այնքան էլ որակյալ մասնագետներ չեն, այնինչ վերոհիշյալ իրավաբաններն ու փաստաբանները վարձատրվում են իրենց աշխատանքի դիմաց այն կազմակերպությունների կողմից, որտեղ իրենք աշխատում են և շատ դեպքերում նրանք ավելի լավ են վարձատրվում, քան վճարովի իրավաբանական ծառայություններ մատուցող իրավաբաններն ու փաստաբանները: Այս առումով, ուղղակի, բնակչությանը պետք է բացատրվի, որ անվճար իրավաբանական ծառայություններն այդ ծառայություններից օգտվող բնակչության համար են անվճար, այլ ոչ թե այդ ծառայությունները մատուցող իրավաբաններն ու փաստաբաններն են աշխատում անվճար: Եվ այս առումով այս բնագավառում աշխատող կազմակերպությունները բավականին շատ աշխատանքներ ունեն կատարելու: Մյուս կողմից էլ ավելի լավ կլիներ, որ անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման բնագավառում աշխատող կազմակերպություններն էլ կարողանային շահագործել իրավաբաններին և փաստաբաններին, որպեսզի նրանք իրենց հիմնական աշխատանքից դուրս, կարողանային, կամավորական հիմունքներով, ամիսը մի քանի ժամ տրամադրել այս բնագավառում առկա խնդիրները լուծելուն:

Անդրադառնալով հաճախորդների գրանցման ու հաշվառման հարցերին, պետք է նշել, որ միայն «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» ու «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպություններն են, որ լրջորեն վարում են հաճախորդների հաշվառման: Մասնավորապես «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը հաճախորդների գրանցումն ու հաշվառմը վարում է և' հատուկ գրանցամատյաններում, և' յուրաքանչյուր հաճախորդի գրանցման թերթիկներում: Շատ կազմակերպություններ ընդհանրապես չեն վարում հաճախորդների գրանցում ու հաշվառմ, որը խոսում է այդ կազմակերպությունների, առնվազն, ոչ պրոֆեսիոնալ լինելու մասին:

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների համար, որպես թերություն, կարելի է նշել նաև միմյանց միջև համապատասխան տեղեկատվության փոխանակման բացակայությունը, ցանցային աշխատանքի և գործունեության համատեղ կոորդինացման գրեթե բացակայությունը: Կազմակերպություններից շատերն աշխատում են միայն երևանում կամ առաջին վերցրած բնակավայրում և նպատակ չեն հետապնդում ընդլայնել իրենց կողմից մատուցվող ծառայությունների աշխարհագրությունը, չեն կարևորում միմյանց հետ անհրաժեշտ տեղեկատվության փոխանակումը և համագործակցությունը, որը մեծապես խոչընդոտում է այս բնագավառի արագ զարգացմանը: Անդրադառնալով ցանցային աշխատանքին, պետք է նշել, որ անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների մեջ, գրասենյակների թվով, առաջատարը, անշուշտ, «Երիտասարդ իրավաբանների հայկական ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունն է, որը դիմանիկ կերպով ընդլայնում է իր գրասենյակների ցանցը. մասնավորապես, 2001թ.-ի հունիսի դրությամբ «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը ունի անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը և տեղեկատվության տարածմանը զբաղվող յոթ գրասենյակներ: Համեմատության համար պետք է նշել, որ «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը, որն այս բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների մեջ, իր գրասենյակների թվով երկրորդն է, ունի ընդամենը չորս գրասենյակ և վերջին երկու տարիների ընթացքում որևէ նոր գրասենյակ չի հիմնադրել, այնինչ «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը իր վերջին գրասենյակը հիմնադրել է 2001թ.-ի մայիսին: Այս

բնագավառում գրասենյակների ցանց ստեղծելու միտում, վերջերս, նկատվում է նաև «ՀՅ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպության մոտ:

Վերը նշված թերություններից բացի, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառում առկա է նաև էական առաջընթաց: Մասնավորապես, արդեն կարելի է վստահորեն ասել, որ այս բնագավառում աշխատող կազմակերպությունների մեջ ի հայտ են եկել նի խունք կազմակերպություններ, որոնք իրենց վրա պատասխանատվություն են վերցրել կայացնել և զարգացնել անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառը, որն էլ, գործնականում, արդեն իսկ հետևողականորեն իրականացնում են: Մասնավորապես, այդ կազմակերպություններն են իրավաբանների և փաստաբանների պրոֆեսիոնալ կազմակերպություններն ու իրավապաշտպան կազմակերպությունները:

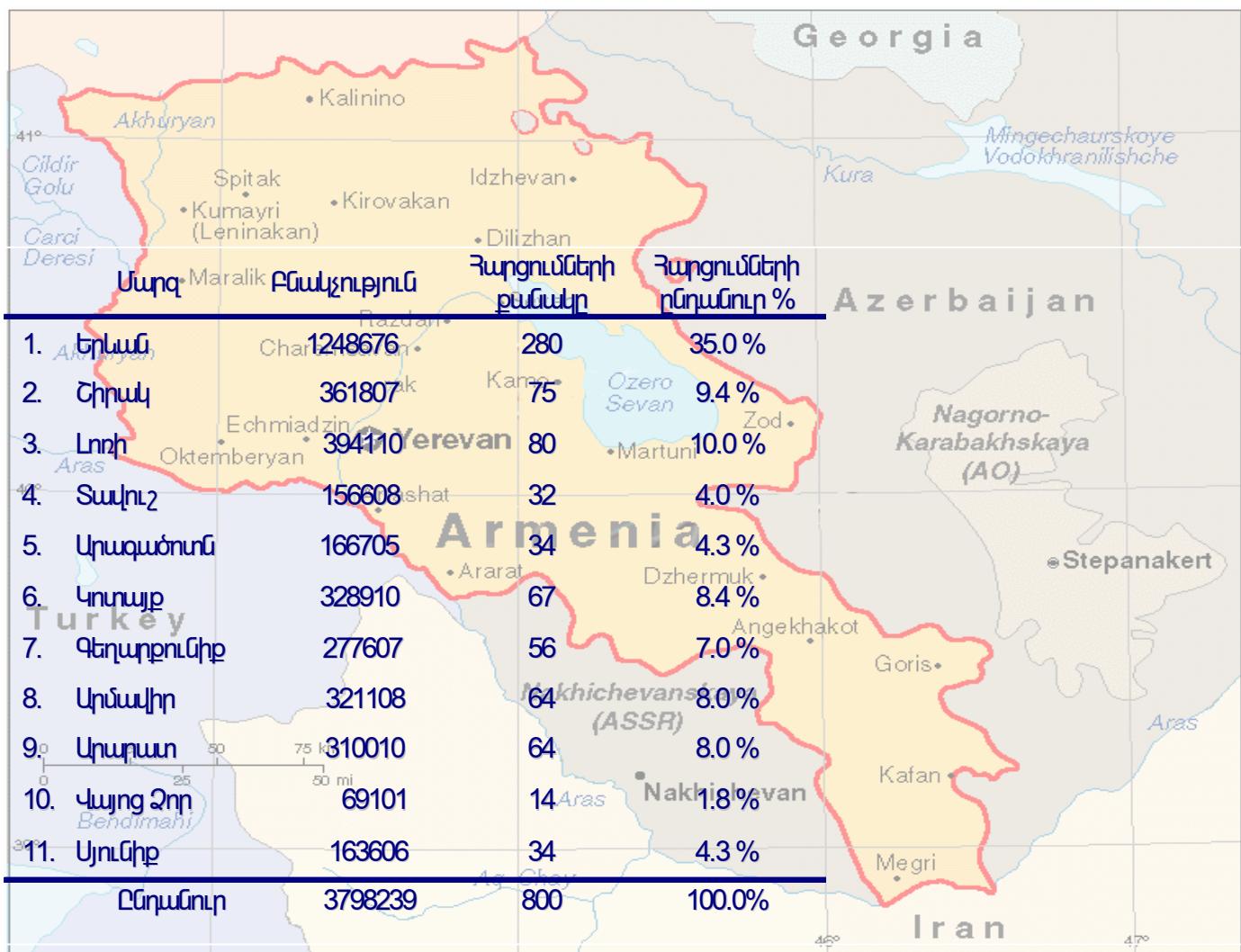
Անդրադառնալով անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման բնագավառի հարցերին, պետք է նշել, որ այս բնագավառում արդեն լուրջ ձեռքբերումներ ունեն «Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպությունը, Յայ փաստաբանների միջազգային միությունը, «Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն» հասարակական կազմակերպությունը և «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը: Մասնավորապես նրանց կողմից Ա1+ հեռուստատեսությամբ հեռարձակվող «Դատական հեռուստաալիք» («Ֆեմիդա» հասարակական կազմակերպություն), «Պրոմեթ» հեռուստատեսությամբ հեռարձակվող «Ընտանեկան փաստաբան» (Յայ փաստաբանների միջազգային միություն), «Երևան» հեռուստատեսությամբ հեռարձակվող «Իրավունքի անատոմիա» (Օգոստոսի 23 ազգային դաշինք իրավապաշտպան միություն) հասարակական կազմակերպություն) և Գյումրիի, Վանաձորի, Գավառի, Կապանի, Գորիսի տեղական հեռուստատեսություններով հեռարձակվող «Մենք և մեր իրավունքները» («Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպություն) հաղորդաշարերը արդեն մեծ ժողովրդականություն են վայելում, ունեն իրենց մշտական լսարանը և նպաստում են բնակչության իրավագիտակցության մակարդակի բարձրացմանն ու բնակչության շրջանում իրավաբանական գիտելիքների տարածմանը: «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը բնակչության շրջանում նաև տարածում է քաղաքացիների իրավունքների պարզաբանումներին նվիրված տեղեկատվական թերթիկներ, իսկ այս բնագավառի մի քանի կազմակերպություններ էլ անվճար իրավաբանական տեղեկատվություն բնակչությանը տրամադրում են նրանց համար կազմակերպված սեմինարների միջոցով (օրինակ՝ «Յայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն, Յայ փաստաբանների միջազգային միություն, «ՀՅ Իրավաբանների միություն» հասարակական կազմակերպություն, «Ա.Դ.Սախարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն, «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպություն, «Ընտանիք և նոր աշխարհ» հասարակական կազմակերպություն, «Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոն» հասարակական կազմակերպություն, «Արագա» և «Քարավան 88» բարեգործական հասարակական կազմակերպությունների համատեղ ծրագիր): Մյուս կազմակերպությունները անվճար իրավաբանական տեղեկատվության տարածման բնագավառում գրեթե չեն աշխատում:

Ամփոփելով պետք է նշել, որ իրենց բոլոր թերություններով ու դժվարություններով հանդերձ, անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցման և տեղեկատվության տարածման բնագավառը և այդ բանագավառում աշխատող կազմակերպությունները, դանդաղ, բայց հաստատում քայլերով կայանուն են, որն էլ իր հերթին թերում է Յայստանում անձի անվճար իրավաբանական օգնություն ստանալու սահմանադրական իրավունքի գործնական կիրառմանը և մարդու իրավունքների պաշտպանմանը:

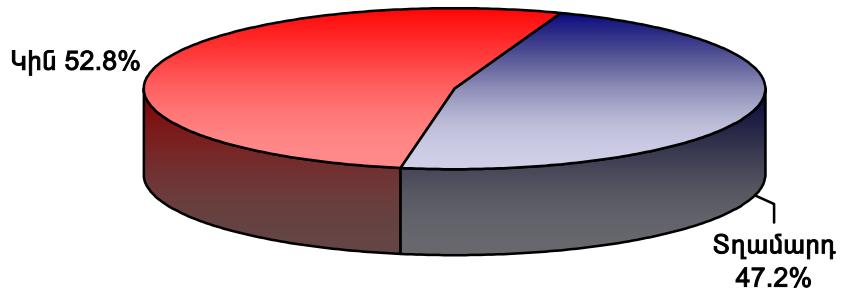
**Բաժին II Բնակչության վերաբերմունքը իրավաբանական
ծառայությունների նկատմամբ սոցիոլոգիական
ուսումնասիրություն**

**Գլուխ III
Վիճակագրական տվյալներ և հարցվողների կառուցվածքը**

Բնակչությունը Հայաստանում

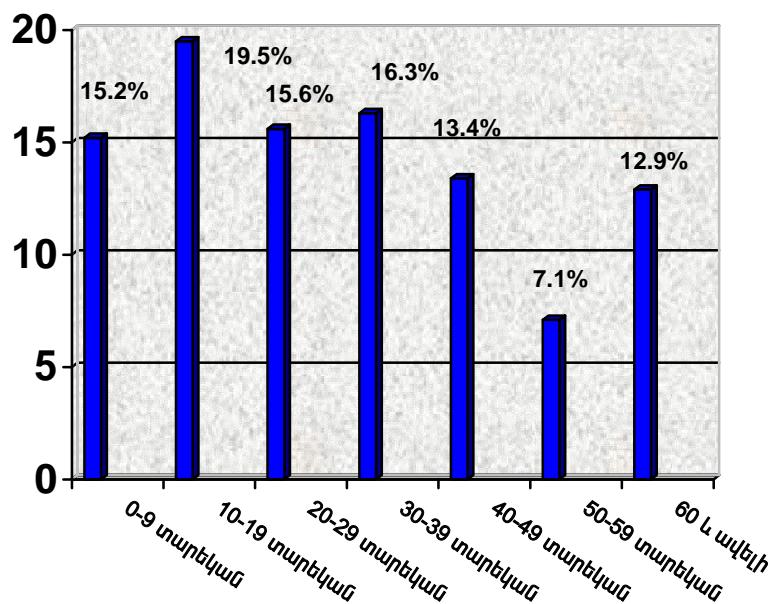

Սեռ

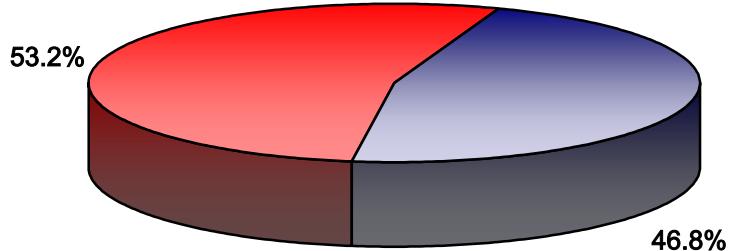
Ակար 1

Տարիքային խումբ

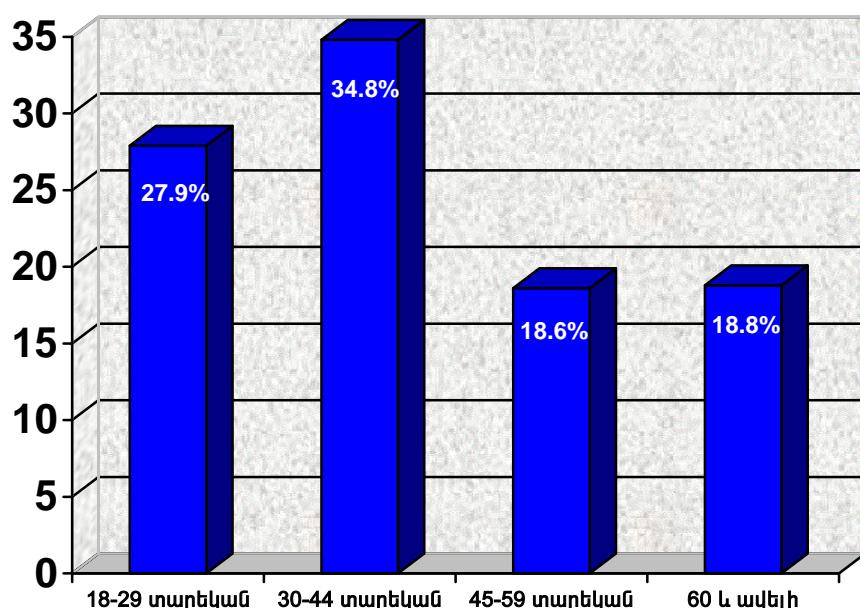
Ակար 2

Յարցումով ընդգրկված 800 քաղաքացիներից 374-ը (46,8%) արական սեռի ներկայացուցիչներ էին, իսկ 426-ը (53,2%)՝ իգական:

Ակար 3

Նրանց տարիքային կառուցվածքը հետևյալն էր.

Ակար 4

Դարձվողների կրթական մակարդակը այսպիսին էր.

- միջնակարգ կրթություն 82,3%
- բարձրագույն կրթություն 17,8%

Սոցիալական վիճակը հետևյալն էր.

- Բանվոր 5,6%
- Ծառայող 15,6%
- Ստավորական 1,8%
- Սովորող/ուսանող 5,5%

- Տնային տնտեսութիւն	14,3%
- Թոշակառու	17,3%
- Հաշմանդամ	1,0%
- Գործարար մարդ	2,6%
- Առևտրական	7,1%
- Գյուղատնտես	12,4%
- Գործազուրկ	16,6%
- Փախստական	0,3%

Գլուխ IV

Բնակչության դիմումներն իրավաբանական ծառայություններին

Վերջին տարիների ընթացքում բնակչությունն ունեցել է տարաբնույթ իրավաբանական խնդիրներ, որոնց լուծման համար չափազանց կարևորվում է իրավաբանական ծառայությունների դերը: Արդյո՞ք հասարակությունը հոգեբանորեն պատրաստ է այսօր հայցելու իրավական ծառայությունների օգնությունը, տեղեկացվա՞ծ է այդ ծառայությունների գործունեության մասին, անհրաժեշտ համարո՞ւմ է այդպիսի ծառայությունների առկայությունը, վստահո՞ւմ է նրանց, թե՝ ոչ:

Ինչպես ցույց տվեցին սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքները, բնակչության 21,3%-ը (կամ 170 հոգի), վերջին երկու տարիների ընթացքում, իրավաբանական բնույթի զանազան խնդիրներ է ունեցել: Այսպես, հարցվողների գրեթե մեկ քառորդն այս կամ այն բնույթի իրավաբանական խնդիր է ունեցել: Այդ խնդիրները երևում են հետևյալ ցուցակից:

- Բնակարանային խնդիրներ	25,3%
- Սեփականության խնդիրներ	22,4%
- Նպաստի, կենսաթոշակի խնդիրներ	20,0%
- Ամուսնաշնոտանեկան խնդիրներ	12,4%

Ինչպես երևում է, բնակչությունը, հիմնականում, խնդիրներ է ունենում կապված սեփականության, բնակարանի, կենսաթոշակների հարցերի հետ, և ոչ թե աշխատանքային կամ գործարքային այլ խնդիրների հետ:

Ավելի շուտ դիմել են բարձրագույն կրթությամբ մարդիկ: Մեծահասակներն ու թղակառուները հիմնականում դիմել են նպաստների և կենսաթոշակների հարցերով: Սեփականության հարցերով, որպես կանոն, դիմել են միջին տարիքի մարդիկ (35-60 տարեկան): Ինչ վերաբերում է գործարքներին և պայմանագրերին, ապա այս հարցերով դիմորդները, բացառապես, եղել են տղամարդիկ՝ բիզնեսմեններ, առևտրականներ՝ հիմնականում միջին տարիքի: Սեփականության հարցերով դիմորդներ ավելի շատ եղել են գյուղերում և այլ քաղաքներում, քան` երևանում, իսկ բնակարանային հարցերով՝ հակառակը. ավելի շատ՝ երևանում:

Ծագած խնդիրների լուծումը բնակչության մեծամասնությունը (73,5%) գերադասում է իրականացնել պետական իրավասու մարմինների, և ոչ թե ոչ կառավարական ծառայությունների միջոցով (19,8%): Հարցվողներից մի քանիսն (11 հոգի կամ 6,8%) ինքնուրույն են լուծել իրենց խնդիրները: Ոչ կառավարական ծառայություններից օգտված քաղաքացիների մի ճամբ (11 հոգի կամ 6,8%) դա արել է անվճար, իսկ մի քիչ ավելին (21 հոգի կամ 13,0%) վճարել են մատուցված ծառայությունների համար:

Պետական կառույցներից հավասարաշափ են օգտվում անկախ տարիքից, իսկ ոչ կառավարական ծառայություններից օգտվում են ավելի շատ միջին տարիքի մարդիկ (30-50 տարեկան): Կարելի է ասել, որ ոչ կառավարական ծառայություններից, հիմնականում, օգտվում են երևանցիները (24%), և ավելի քիչ գյուղի բնակիչները (7-8%):

Հետաքրքիր է, որ ոչ կառավարական կազմակերպությունների ծառայություններից օգտված քաղաքացիները հիմնականում դիմել են հետևյալ հարցերով (ընդհանուր առմամբ 32 հոգի):

- դիմումների, բողոքների և այլ փաստաթղթերի կազմում 40,6%
- իրավաբանական տեղեկատվություն 31,3%
- օրենսդրության պարզաբանում 28,1%
- բանավոր խորհրդատվություն 25,0%
- ներկայացուցչություն և փաստաբանական ծառայություն 12,5%

Նրանք, ովքեր ունեն բարձրագույն կրթություն, ավելի շատ դիմել են բանավոր խորհրդատվություն ստանալու նպատակով: Նշենք նաև, որ բանավոր խորհրդատվությունից ավելի շատ օգտվել են գյուղերում (25%) և այլ քաղաքներում, քան թե՝ Երևանում (11%): Իսկ ներկայացուցչական և փաստաբանական ծառայություններից, բացառապես, օգտվել են միայն քաղաքների բնակիչները:

Անփոփելով, կարելի է տեսնել, որ ոչ կառավարական կազմակերպություններից ստացված ծառայությունների ցանկում գերակշռում են տեղեկատվություններն, օրենսդրության պարզաբանումներն ու բանավոր խորհրդատվությունները, և ոչ թե գործնական փաստաբանական օգնությունը, ինչն, իհարկե, հասկանալի է:

Տարբեր իրավաբանական ծառայություններից օգտվածներից մի քանիսն (8 հոգի) այդպես էլ իրենց խնդիրները չեն լուծել: Այդ դեպքերից միայն մեկն է եղել Երևանում, իսկ մնացածները՝ այլ քաղաքներում և գյուղերում: Պատճառաբանությունն այստեղ բազմազան է (տես 2-րդ հավելված, հարց համար 4): Դիմնական պատճառներն են. իրազեկ չլինելը, ոչ ճիշտ դիմումը և դեպքում՝ համապատասխան իրավաբանական ծառայություններից անհրաժեշտ օժանդակություն չստանալը:

Անցկացվել էին նաև 4 ֆոկուս-խմբեր, որոնցից երկուսը Երևանում, 1-ական՝ Գյումրիում և Յրազդանում: Յուրաքանչյուր ֆոկուս-խմբում ընդգրկվել է 8 անձ: Ընդհանուր առմամբ ֆոկուս-խմբերին մասնակցել են 32 քաղաքացի՝ տարիքա-սեռային և սոցիալական տարբեր խմբերից:

Ֆոկուս-խմբերին մասնակցած 32 անձանցից 12-ը, վերջին երկու տարում ունեցել են իրավաբանական բնույթի խնդիրներ, որոնցից 6-ը ունեցել են բնակարանային, 1-ը՝ գրանցման հետ կապված, 2-ը՝ աշխատավարձի հետ կապված, 1-ը՝ ԲՈՒՀ-ի վճարի հետ կպկած: Սակայն միայն հինգն են հետամուտ եղել իրենց խնդիրներին լուծում տալու համար, որոնցից երկուսի խնդիրները լուծում ստացել են, երկուսինը՝ ոչ, իսկ մեկը դեռ ընթացքի մեջ է: Մնացածներից միայն երեքն են պատրաստվում դիմել իրավաբանական ծառայություններին, իսկ մյուսները՝ ոչ, քանի որ վստահություն չունեն այդ ծառայությունների նկատմամբ՝ համոզված լինելով, որ միևնույն է, ոչինչ չի փոխվելու:

Թեև անվստահության պահը կա, այնուամենայնիվ այդ ծառայությունների անհրաժեշտությունը զգացվում է թեկութական այն երկու քաղաքացիների օրինակով, ովքեր իրենց հուզող իրավաբանական բնույթի հարցերը լուծել են հենց նման ծառայությունների միջոցով: Դամոզված կարելի է ասել, որ նշված երկու քաղաքացիները նման բնույթի խնդիրներ ունենալու դեպքում, հետագայում, նույնպես կդիմեն այդ ծառայությունների օգնությանը, իսկ հարցի լուծման դրական ելքի դեպքում օրինակը, անշուշտ, կարող է նման քայլի դրդել նաև ուրիշներին:

Չնայած դիմողների փոքրաթիվ քանակին, այնուամենայնիվ, դեռևս կա խորհրդային հոգեբանական ստերեոտիպը, որը գործում է այն առումով, որ նման բնույթի հարցերին լուծում տալու համար նախապատվությունը տրվում է ավելի շատ պետական իրավասու մարմիններին՝ քան ոչ կառավարական ծառայություններին, չնայած՝ ոչ կառավարական կազմակերպությունների անհրաժեշտության շեշտմանը: Իսկ դիմողներից նրանք, ում հարցի լուծումը դեռևս դրական հանգրվանի չի հասել, այնուամենայնիվ, պատրաստվում են ևս մեկ անգամ դիմել՝ համարելով, որ հարցի

դրական լուծման հավանականությունը դեռևս կա, և որ հարցի լուծման ձգձգումը պայմանավորված է իրավաբանական բնույթի խճճվածություններով:

Այնուամենայնիվ, հարցի լուծմանը հետամուտ լինելը միայն իրավաբանական ծառայությունների միջոցով, ևս մեկ անգամ հաստատում է այդ ծառայությունների անհրաժեշտության մասին և խնդիրն այդ դեպքում ավելի շատ պայմանավորված է ինչն իրենց՝ այդ ծառայությունների գործունեությունից:

Գլուխ V

Բնակչության տեղեկացվածությունը իրավաբանական ծառայությունների մասին

Իրավաբանական ծառայություններից օգտվելու գործում շատ մեծ նշանակություն ունի բնակչության տեղեկացվածությունը այդ ծառայությունների մասին:

Հարցման արդյունքների համաձայն՝ մարդկանց միայն 28,6%-ն է տեղյակ իրենց բնակավայրում գործող վճարովի իրավաբանական ծառայությունների և 19,9%-ն՝ իրենց բնակավայրում գործող անվճար իրավաբանական ծառայությունների մասին:

Կարելի է ասել, որ վճարովի ծառայությունների մասին ավելի շատ են տեղյակ, քան` անվճարների: Ըստ երևույթին, պատճառը այն է, որ վերջիններս քանակությամբ, պարզապես, ավելի քիչ են:

Տղամարդիկ ավելի են տեղեկացված իրենց բնակավայրում գործող վճարովի ծառայություններից (31,8%), քան` կանայք (25,8%): Բարձրագույն կրթությամբ անձինք ավելի են տեղեկացված (39,4%), քան` միջնակարգ կրթություն ունեցողները (26,3%): Երևանում վճարովի ծառայությունների մասին տեղեկացվածների տոկոսը 48,9%, այլ քաղաքներում՝ 29,9%, իսկ գյուղերում՝ 11,7%: Անվճար ծառայությունների մասին լրիվ նույն պատկերն է, այն տարբերությամբ, որ Երևանում էլ, տեղեկացվածները քիչ տոկոս են կազմում (Երևանում՝ 24,3%, այլ քաղաքներում՝ 23,5%, գյուղերում՝ 11,3%):

Դետաքրքիր է, թե մարդիկ ինչպիսի աղբյուրներից և ինչպես են տեղեկանում վճարովի կամ անվճար իրավաբանական ծառայությունների գործունեության մասին:

Պարզվում է, որ թե՛ վճարովի և թե՛ անվճար ծառայությունների մասին տեղեկացվածության ամենաառաջին աղբյուրն այլ քացաքացիներն են (54,7%-55,9%), իետո, համապատասխան տեղեկատվական թերթիկները կամ պաստառները, և սրանցից իետո՝ հեռուստատեսությունը, ռադիոն և մամուլը (տես 2-րդ հավելված, հարց համար 7): Անվճար ծառայությունների մասին մեծահասակներն, ավելի շատ տեղեկացվել են այլ անձանցից, իսկ երիտասարդները՝ նաև տեղեկատվական թերթիկներից ու պաստառներից: Միջնակարգ կրթությամբ անձինք, ավելի շատ ծանոթներից են տեղեկանում այդ ծառայությունների մասին, իսկ բարձրագույն կրթություն ունեցողներն այդ մասին տեղեկանում են նաև ինֆորմացիայի այլ աղբյուրներից՝ թերթերից և ամսագրերից, ինչպես նաև՝ հեռուստատեսությունից: Երևանում, մամուլից ու տեղեկատվական թերթիկներից և պաստառներից օգտվում են 30%-ը, իսկ այլ քաղաքներում ու գյուղերում՝ միայն 8%-ը: Գյուղական բնակավայրերում այդ ծառայությունների մասին ավելի շատ են տեղեկանում այլ անձանցից (42-45%), քան Երևանում (30%): Բայց գյուղական վայրերի բնակչությունները հեռուստատեսությունից ավելի շատ են տեղեկանում (28-31%), քան` Երևանցիները (14%):

Այստեղից անմիջապես կարելի է հետևություն անել, որ զանգվածային լրատվական միջոցներն անբավարար են լուսաբանում իրավաբանական ծառայությունների գործունեությունը և բնակչությունը վերջիններիս մասին տեղեկանում է ուրիշ մարդկանց միջոցով, այսինքն՝ ծանոթներից, հարևաններից, ազգականներից, աշխատակիցներից: Այս փաստը ինքնին արդեն վկայում է այն մասին, որ ՁԼՍ-ները այստեղ դեռ շատ անելիքներ ունեն:

Միաժամանակ նշենք, որ թե՛ վճարովի և թե՛ անվճար ծառայությունների մասին ստացված տեղեկատվությունն, այնուամենայնիվ, բավարարում է նրանց 51%-ին: Այսինքն՝ այս կամ այն աղբյուրներից ծառայությունների մասին տեղեկություններ ձեռք

բերողների ավելի քան կեսը բավարարված են ստացված տեղեկությունից, իսկ 36-39%-ը՝ ոչ: Կարելի է ասել, որ տեղեկացվածների մեկ երրորդը բավարարված չէ ստացված տեղեկություններով:

Մեծահասակները մի փոքր ավելի քիչ են բավարարված վճարովիների ծառայությունների մասին ստացված տեղեկություններից: Երևանում այդ ծառայությունների մասին տեղեկատվությունից ավելի շատ են բավարարված (57,5%), քան` այլ քաղաքներում (43%) ու գյուղերում (46%): Նույնը անվճարի համար է:

Այստեղ կրկին հարկ է նշել, որ բնակչությանը ժամանակին, որակյալ ու ճշգրիտ տեղեկացնելու գործում դեռ շատ անելիքներ կան:

Ֆոկուս-խմբերի մասնակիցներից որքան քաղաքացիներ, որ ունեցել են իրավաբանական բնույթի խնդիրներ, գրեթե նույնքանն էլ տեղեկություն ունեն իրավաբանական ծառայությունների մասին: Ստացվում է, որ այդ ծառայությունների մասին հիմնականում տեղյակ են նրանք, ովքեր ունեցել են նմանատիպ խնդիրներ: Չնայած, սա չի նշանակում, որ նման խնդիրներ չունեցողները տեղյակ չեն: Ուստի, դա պայմանավորված է հիմնականում նրանով, որ նման խնդիրներ ունեցողները, իմանալով այդ ծառայությունների մասին, գրեթե հավասարապես գիտեն թե՛ վճարովի և թե՛ անվճար գործող իրավաբանական ծառայությունների մասին: Եվս մեկ հետաքրքիր նկատառում. մարդիկ այդ ծառայությունների գործունեության մասին տեղեկատվություն ունեն թե՛ հայտարարություններից ու գովազդային վահանակներից և թե՛ զանգվածային լրատվամիջոցներից՝ հեռուստատեսությունից, ռադիոյից և թերթերից: Չնայած բնակչության ճնշող մեծամասնության համար որպես տեղեկատվության աղբյուր հանդես է գալիս հեռուստատեսությունը, այնուամենայնիվ, նրանք այդ ծառայությունների մասին տեղեկատվություն ունեն նաև զանգվածային մյուս լրատվամիջոցներից՝ ռադիոյից և մամուլից: Յետևաբար, այն անձինք, ովքեր ունեցել են իրավաբանական բնույթի խնդիրներ և այդ խնդիրներին լուծում տալու համար դիմել են իրավաբանական ծառայություններին, նրանք հետաքրքրություն են ցուցաբերել այդ ծառայությունների նկատմամբ և տեղեկատվություն ստանալու համար, որպես աղբյուր նախապատվություն չեն տվել որևէ լրատվամիջոցի, դեռ ավելին, նրանք միաժամանակ օգտվել են տարբեր լրատվամիջոցներից՝ ավելի շատ և ավելի հիմնավոր տեղեկատվություն ստանալու համար: Բացի այն, որ իրավաբանական ծառայությունների մասին տեղեկատվություն ունեցողները նշում էին ընդհանուր առնամբ այդ ծառայությունների մասին, նրանցից մի քանիսը նշում էին նաև այն կազմակերպություններին, որոնք իրավաբանական ծառայություններ են նատուցում: Դրանք են. «Մյուտ» իրավաբանական ինստիտուտին կից իրավաբանական ծառայությունը Երևանում, «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունները Երևանում և մարզերում, «Ա.Դ. Սահմարովի անվան մարդու իրավունքների պաշտպանության կենտրոն» հասարակական կազմակերպության մասնաճյուղը Գյումրիում, Երևանի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի բարձր կուրսերի ուսանողների միջոցով կազմակերպված խումբը, որը իրավաբանական ծառայություններ է մատուցում բնակչությանը: Նշում էին նաև հեռուստատեսությամբ և ռադիոյով տրվող իրավաբանական բնույթի ծրագրերի մասին, որոնք կարող են ծառայել նաև՝ որպես խորհրդատվական աղբյուր:

Ինչ վերաբերում է իրավաբանական ծառայության մասին տեղեկատվություն ստանալուն, ապա ֆոկուս-խմբի մասնակիցները, եղածին ի հավելումն, նշում էին գովազդային հոլովակների և ցուցանակների ավելացման, տեղեկատվական թերթիկների և բրոյշուրների իրատարակման և բնակչության շրջանում անվճար տարածման, ինչպես նաև իրավաբանական ծառայությունների և համապատասխան հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների միջոցով բացատրական աշխատանքների իրականացման անհրաժեշտությունը: Սա, անշուշտ, հիմնավորում է իրավաբանական ծառայությունների անհրաժեշտությունը, որը

կարող է հող նախապատրաստել այդ ծառայությունների աշխարհագրության ընդլայնման համար:

Գլուխ VI Բավարարվածությունը իրավաբանական ծառայությունների գործունեությունից

Հարցման նախակիցների 15,6%-ը երբեմն օգտվել է վճարովի իրավաբանական ծառայություններից (125 հոգի): Օգտվածների զգալի մասը՝ 73,6%-ը գոհ է մնացել, իսկ 24%-ը՝ ոչ:

Անվճար իրավաբանական ծառայություններից երբեմն օգտվել է հարցվողների ավելի քիչ՝ 8,9%-ը (71 հոգի): Օգտվածների զգալի մասը՝ 76,1%-ը գոհ է մնացել, իսկ 18,3%-ը՝ ոչ:

Երևանում վճարովի իրավաբանական ծառայություններից օգտվողները կազմել են 26,4%, այլ քաղաքներում՝ 10,6%, գյուղերում՝ 9%, իսկ անվճար ծառայություններից օգտվել են. Երևանում՝ 12,5%, այլ քաղաքներում՝ 4,9%, գյուղերում՝ 9%: Վճարովի իրավաբանական ծառայություններից դժգոհողների թիվը Երևանում ավելի շատ է (29,7%), քան այլ քաղաքներում (14,3%) ու գյուղերում (17,4%): Դժգոհողների մեծամասնությունը բարձրագույն կրթությամբ մարդիկ են: Անվճար իրավաբանական ծառայություններից դժգոհողների թիվը նույնպես Երևանում ավելին է (25,7%), քան այլ քաղաքներում (0%) ու գյուղերում (17,4%):

Ինչպես տեսնում ենք, անկախ վճարից, իրավաբանական ծառայություններից օգտվածների գործք երեք քառորդը գոհ է մնացել:

Գոհունակության պատճառները վճարովի ծառայությունների համար հետևյալն են (տես 2-րդ հավելված, հարց համար 14):

- Սպառիչ տեղեկություններ են տալիս	58,7%
- Որակյալ են	21,9%
- Մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն ունեն	19,6%
- Մատչելի են	12,0%
- Գործը դրական լուծում է ստացել	6,5%

Գոհունակությունը անվճար ծառայությունների աշխատանքից մի փոքր այլ է.

- Սպառիչ տեղեկություններ են տալիս	55,6%
- Մատչելի են	44,4%
- Մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն ունեն	24,1%
- Որակյալ են	16,7%
- Գործը դրական լուծում է ստացել	3,7%

Ինչպես տեսնում ենք, անվճար ծառայությունների համար մատչելիությունը մեծ նշանակություն ունի: Միաժամանակ անվճար ծառայությունների մասնագիտական պատրաստվածությունը զնահատվում է ավելի բարձր, քան՝ վճարովի ծառայություններինը:

Այն հարցվողները, ովքեր գոհ չեն մնացել իրավաբանական ծառայությունների աշխատանքից, թեպետ շատ քիչ տոկոս էին կազմում, այնուամենայնիվ, նույնպես նշել էին դժգոհության պատճառները (տես 2-րդ հավելված, հարց համար 15).

	Վճարովի	անվճար
- Չեն տալիս սպառիչ տեղեկություն	36,7%	53,8%
- Չունեն մասնագիտական բարձր		

պատրաստվածություն	16,7%	30,8%
- Որակյալ չեն	30,0%	38,5%
- Մատչելի չեն	40,0%	7,7%
- Կաշառք են վերցնում	6,7%	---

Ինչպես տեսնում ենք, ծառայություններից դժգոհության հիմնական պատճառները նրանց ոչ բավարար մասնագիտական պատրաստվածությունն է, ոչ որակյալ աշխատանքը և տեղեկատվության պակասը:

Ընդհանուր առմամբ, հարցվողների մեծ մասը, ինչպես նշել էինք վերևում, ընդհանրապես չի օգտվում իրավաբանական ծառայություններից: Նրանց մեծ մասը (69-74%) դրա կարիքը պարզապես չի ունեցել (տես 2-րդ հավելված, հարց համար 16): Նշվել են նաև այլ պատճառներ.

	Վճարովի	անվճար
- Անհրաժեշտություն չի եղել	78,2%	72,2%
- Վստահություն չունեն	7,4%	10,7%
- Տեղեկացված չեմ եղել	7,6%	19,9%
- Վճարունակ չեմ	12,4%	--
- Բնակավայրին մոտ չէ	--	1,4%

Հետևաբար, անվճար ծառայություններից չօգտվելու հիմնական պատճառներից մեկը նրանց մասին տեղեկատվության պակասն է:

Ֆոկուս-խմբի մասնակիցներից 17-ը, ընդհանուր առմամբ, օգտվել են իրավաբանական ծառայություններից, սակայն բավարարվածության զգացում չեն ունեցել: Դա պատճառաբանվում է նրանով, որ իրավաբանական բնույթի խնդիրներ ունենալու դեպքում նրանք, հիմնականում, դիմել են անվճար իրավաբանական ծառայություններին և իրենց համոզմամբ, անվճար լինելու հանգամանքը պատճառ է դառձել խնդրի քննարկման անհարկի ձգձգումներին և արդյունքում ոչ սպառիչ տեղեկատվության ստացմանը:

Հետևաբար, գերիշխող է դառնում այն կարծիքը, որ միայն վճարելու դեպքում նրանք սպառիչ տեղեկություն կստանան իրենց հուզող խնդիրների մասին: Կարծես թե այդ գործընթացը դառնում է փակ շղթա. բնակչության ճնշող մեծամասնությունը սոցիալ-տնտեսական ծանր պայմաններում դարձել է անվճարունակ և ինքնըստինքյան դիմում է անվճար իրավաբանական ծառայություններին և պետական իրավասու մարմիններին, իսկ նույն սոցիալ-տնտեսական ծանր պայմաններում հայտնված իրավաբանական ծառայությունների և պետական իրավասու մարմինների ներկայացուցիչները հակված չեն՝ իրենց մասնագիտական կարողությունները լիարժեք դրսնորելու:

Նույն փակ շղթան գործում է մեկ այլ առումով ևս. մարդիկ հոգեբանորեն պատրաստ են՝ իրենց հուզող խնդիրների մասին ստացված տեղեկատվությունը ուղիղ համեմատականության մեջ դնել վերջնական արդյունքի հետ, որը հաճախ անհամատեղելի է: Լինելով միևնույն շղթայի տարրեր օղակներ, այնուամենայնիվ, այսօրվա պայմաններում, երբ դատաիրավական բարեփոխումները դեռևս ընթացքի մեջ են, կարող է, և հաճախ այդպես էլ լինում է, երբ իրավաբանական ծառայությունների տվյալ լիարժեք և սպառիչ տեղեկատվությունը ոչ մի արժեք չի ունենում համապատասխան իրավական ատյաններում:

Իրավաբանական ծառայությունների տվյալ լիարժեք և սպառիչ տեղեկատվությունը կարող է քաղաքացու մոտ իր արժեքը կորցնել նաև մեկ այլ պատճառով, երբ քաղաքացին, զինված լինելով այդ տեղեկություններից, դիմում է

իրավաբանական ատյաններին՝ գործին ընթացք տալու համար և բախվում է գումարային խնդիրներին ու ավճարումակ լինելու պատճառով, գործի հետագա ընթացքը թողնում է առկախ:

Այսպիսով, երեմն իրավաբանական ծառայությունների աշխատանքի նկատմամբ գնահատականը, բավարարվածության առումով, կարող է հարաբերական լինել:

Կարծես թե իրավաբանական ծառայությունների աշխատանքը ածանցվում է իրավական այլ ատյանների գործունեությունից: Այսինքն, իրավաբանական ծառայությունների գործունեության լիարժեք գնահատականը կարող է տրվել այն ժամանակ, եթե լիարժեք և օրինական գործունեության դաշտ ապահովվի շղթայի ամբողջ օղակի համար:

Գլուխ VII Իրավաբանական ծառայությունների աշխատանքի գնահատականը բնակչության կողմից

Հարցվողների ճնշող մեծամասնությունը իրավաբանական ծառայությունների գործունեությունը համարում է անհրաժեշտ. 80,4%-ը գտնում է, որ և՛ անվճար, և՛ վճարովի ծառայություններն անհրաժեշտ են: Հարցվողների 35,8%-ը գտնում է, որ անվճար իրավաբանական ծառայությունները առավել անհրաժեշտ են, իսկ նրանց 6%-ը գտնում է, որ առավել անհրաժեշտ են վճարովի ծառայությունները: Ավելացնենք, որ հարցվողների ևս 38,6%-ը երկու ծառայություններն էլ անհրաժեշտ է համարում: Միայն 17,6%-ն է կարծում, որ այդ ծառայություններն անհրաժեշտ չեն:

Տարեցներն անվճար իրավաբանական ծառայությունները մի քիչ ավելի շատ են անհրաժեշտ համարում (54,7%), քան` մնացածները (27-31%): Գյուղերում նույնպես անվճար իրավաբանական ծառայությունները մի քիչ ավելի շատ են անհրաժեշտ համարում:

Ավելին, հարցվողների կեսը (50,9%) համարում է, որ վճարովի իրավաբանական ծառայություններն անհրաժեշտ են հենց իրենց բնակավայրում: Հարցվողների երկու երրորդը (73,6%) ցանկանում է, որպեսզի անվճար իրավաբանական ծառայությունները գործեն իրենց բնակավայրում: Երևանում վճարովի իրավաբանական ծառայություններ կուզենային ունենալ հարցվողների 61,8%, այլ քաղաքներում՝ 53%, իսկ գյուղերում՝ 36,7%: Երևանում անվճար իրավաբանական ծառայություններ կուզենային ունենալ հարցվողների 79,6%, այլ քաղաքներում՝ 76,9%, իսկ գյուղերում՝ 63,7%: Հարցվողները նաև ցանկություն են հայտնել՝ ունենալ իրավաբանական ծառայություններ իրենց բնակավայրում:

	Վճարովի	անվճար
- Անհրաժեշտ իրավաբանական տեղեկատվություն ստանալու համար	62,7%	47,7%
- Վիճելի հարցերը օրինական ձևով լուծելու	43,2%	34,8%
- Խախտված իրավունքների վերականգնման համար	38,3%	30,1%
- Քանի որ մատչելի են	--	47,7%
- Գործարքներ իրականացնելու համար	2,0%	0,8%

Ինչպես երևում է, բնակիչները որոշակի հույսեր են կապում իրավաբանական ծառայությունների գործունեության հետ՝ իրենց իրավունքները պաշտպանելու ու անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով: Այն հարցվողները, ովքեր իրավաբանական ծառայությունների անհարժեշտությունը չեն տեսնում, նույնպես ունեն որոշակի բացարություններ: Յիմնական պատճառները, որ նրանք չեն ցանկանում նման ծառայությունների գործունեությունն իրենց բնակավայրերում, հետևյալն են.

- Աճիմաստ է 35,5%
- Էական դեր չի կարող կատարել 21,6%
- Դրական տեղաշարժ չեմ ակնկալում 20,4%
- Վճարունակ չեմ 16,3%

Ինչպես տեսնում ենք, հիմնական պատճառը, կարծ, կարելի է ձևակերպել այսպես. իմաստ ու օգտակարություն չկա այդ ծառայությունների գործունեության մեջ:

Անդրադառնալով իրավաբանական ծառայությունների գործունեության բարելավման խնդրին, հարցվողները նշել են մի քանի կարևոր քայլեր: Նախ, վճարովի ծառայությունների համար նրանք ցանկանում են, որպեսզի այն ավելի մատչելի լինի (գների առումով)՝ 40,5%: Ինչպես վճարովի, այնպես էլ անվճար ծառայությունների համար նրանք ցանկանում են հետևյալը.

	Վճարովի	անվճար
- Սպասարկման որակը բարձրացնել	28,1%	33,4%
- Ավելի բարձր հեղինակություն և ազդեցություն ունենալ	21,8%	33,4%
- Ավելի սպառչչ տեղեկություն տալ	18,5%	27,3%
- Ավելի շատացնել ծառայությունների կենտրոնները	--	30,9%
- Տեխնիկապես հագեցված լինեն	7,8%	12,0%

Չնայած իրավաբանական ծառայությունների գործունեության նկատմամբ տարաբնույթ գնահատականներին, ֆոկուս-խմբերի մասնակիցները չափազանց կարևորություն են տալիս նման ծառայությունների առկայությանը: Ընդ որում, կարևորվում է թե' վճարովի և թե' անվճար իրավաբանական ծառայությունների դերը, համարելով, որ վճարովի և անվճար ծառայությունների միաժամանակյա առկայությունը լուրջ խթան կլինի նրանց արդյունավետության բարձրացման համար: Չնայած այդ ծառայությունների միաժամանակյա առկայության անհրաժեշտությանը, այնուամենայնիվ, տարբերակում և նախապայման է դրվում նրանց միջև: Որակյալ և լիարժեք տեղեկություն ստանալու համար գերադասում են վճարովի իրավաբանական ծառայությունները, համարելով, որ տեղեկատվությունը նույնպես ապրանք է և պետք է արժեք ունենա: Իսկ անվճար իրավաբանական ծառայությունների առկայությունը, բացի նրանից, որ մրցակցություն է ապահովում, կարևորվում է նաև բնակչության անվճարունակ լինելու և միայն բնակչության սոցիալապես անապահով խավերին անվճար իրավաբանական ծառայություն մատուցելու հանգամանքներով: Թերևս կարելի է առանձնացնել Գյումրին, որտեղ, ի տարբերություն Երևանի և Յրազդանի, նախապատվությունը տրվում է անվճար իրավաբանական ծառայություններին՝ պայմանավորված բնակչության անվճարունակությամբ և, իհարկե, աղետի գոտի լինելու հանգամանքով, ինչն ինքնին հասկանալի է:

Կարևորվում է նաև այդ ծառայությունների աշխարհագրական ընդլայնման անհարժեշտությունը:

Եթե որոշակի բնակավայրում չկա իրավաբանական ծառայություն, ապա, հարկ եղած դեպքում, շատ քչերն ի վիճակի կլինեն դիմելու այդ ծառայություններին: Իհարկե, անհեթեթություն է հարց բարձրացնել, որպեսզի բոլոր բնակավայրերում լինեն նման ծառայություններ, բայց ցանկալի կլինի, որ բացի մարզկենտրոններից, այդպիսի ծառայություններ գործեն նաև նախկին շրջկենտրոններում:

Սակայն, հարցը այստեղ միայն այդպիսի ծառայությունների առկայությունը չէ, այլև այն, որ լինեն այն բոլոր առողջապահության համար պահանջմանը անհրաժեշտ են որակյալ ծառայություն մատուցելու համար:

Նախ, շատ է կարևորվում իրավաբանական ծառայությունների ներկայացուցիչների բարձր մասնագիտական պատրաստվածությունը: Այդ ծառայությունները պետք է տեխնիկապես հագեցված լինեն (համակարգչային ժամանակակից տեխնիկա, մասնագիտական անհրաժեշտ գրականություն և այլն): Շատ կարևոր է այդ ծառայությունների նկատմամբ վստահության առկայությունը: Եվ վերջապես կարևոր է, որպեսզի այդպիսի ծառայությունների աշխատակիցներն ունենան կայուն և բարձր վարձատրություն, ինչպես նաև՝ համապատասխան շենքային պայմաններ:

Այսինքն, նշված ատրիբուտների առկայությունը հնարավորություն կտա իրավաբանական ծառայություններին ոչ միայն լիարժեք գործել, այլ նաև՝ ապահովել նրանց հեղինակության բարձրացումն ու աշխարհագրական ընդլայնումը:

Հարցաթերթի վերջում մի քանի հարց, հատուկ, տրվում էր «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության մասին, որը մասնաճյուղեր ունի ՀՀ մի քանի մարզերում և անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն է մատուցում բնակչության սոցիալապես անապահով խավերին:

Ինչպես ցույց տվեց հարցումը, բնակչության 12,9%-ը տեղյակ է «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության գործունեության և նրա կողմից իրականացվող անվճար իրավաբանական ծառայությունների մասին:

Նշենք, որ նախկինում կատարված ուսումնասիրությունների համաձայն՝ Հայաստանի բնակչության մոտ 3%-ն էր ընդգրկված երկրում գործող հասարակական կազմակերպությունների գործունեության ոլորտում: Ընդհանրապես բնակչության վերաբերմունքը հասարակական կազմակերպությունների նկատմամբ այնքան էլ բարենպաստ չէ: Նրանց գործունեության մասին մարդիկ շատ տեղեկություններ չունեն: Այն փաստը, որ հարցվողների մոտ 13%-ն է նշել, որ ճանաչում է «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությանը, կարելի է շատ բարձր համարել:

Նետաքրքիր է, որ հարցվողների տեղեկատվության աղբյուրը այս հասարակական կազմակերպության մասին, իհմնականում, հեռուստատեսությունն է (53,4%), մամուլը (16,5%), ռադիոն (11,7%) և իհարկե այլ անձինք. ծանոթներ, հարևաններ, բարեկամներ (36,9%): Ինչպես հայտնի է, «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը հեռուստատեսությամբ, այդ ժամանակաշրջանում, (երբ կատարվել է սոցիոլոգիական հարցումը) գովազդ չի նախաձեռնել: Կարելի է ենթադրել, որ հարցվողները ունեն տեղեկություն այդ կազմակերպության մասին, բայց ստույգ չեն հիշում, թե որտեղից: Նույն կազմակերպության ծառայություններից օգտվածների թիվը մեր հարցվողների մեջ քիչ է: Ընդամենը 6 հոգի են օգտվել այս հասարակական կազմակերպության ծառայություններից (0,8%): Նրանք, ովքեր չեն օգտվել այս հասարակական կազմակերպության ծառայություններից տվել են հետևյալ բացատրությունները.

- անհրաժեշտ չի եղել 77,3%
- վերջերս են ինացել 6,2%
- վստահություն չունեմ 6,2%
- մոտակայքում մասնաճյուղ չկա 10,3%

Ինչպես երևում է, ճնշող մեծամասնությունը պատրաստ է օգտվելու, եթե դրա անհրաժեշտությունն ու հնարավորությունը ունենա և միայն 6,2%-ը չի վստահում, չունենալով, այդուհանդերձ, շփման որևէ փորձ:

Ֆոկուս-խմբերի մասնակիցներից վեցը ծանոթ են «Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությանը, իսկ նրանցից երկուսը, նույնիսկ, իրավաբանական խորհրդատվություն են ստացել: Խորհրդատվություն ստացածներից մեկը շատ գոհ է մնացել և ստացված տեղեկատվությունը համարում է չափազանց կարևոր և արժեքավոր: Մնացած չորսն ուղղակի անհրաժեշտություն չեն

ունեցել՝ օգտվել «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության ծառայություններից: Ընդհանուր առմամբ հասարակական կազմակերպություններին վերագրված դերը շատ համեստ է: Այդ բացը լրացնելուն ավելի շատ կարող է նպաստել նրանց գործունեությունը և, անշուշտ, քարոզությունն ու գովազդը այդ գործունեության մասին:

Գլուխ VІІІ Փորձագիտական հարցման արդյունքների ամփոփում

«Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունից օգտվողների շրջանում անցկացված հեռախոսային հարցման (տես 3-րդ հավելված), հարցվողների տարիքային կառուցվածքը եղել է հետևյալը:

քանակ	տոկոս
18 - 29	4 3,9%
30 - 44	21 20,4%
45 - 59	43 41,7%
60 - >	35 34,0%

Նախ, խնդիր էր դրված պարզել, թե որտեղից են տեղեկատվություն ստանում «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության գործունեության մասին:

Հարցվողների կեսից ավելին՝ 57 քաղաքացի կամ 55,3%-ը, կազմակերպության գործունեության մասին տեղեկատվություն է ստանում զանգվածային լրատվամիջոցներից: Ընդ որում, 37 քաղաքացի կամ 35,9%-ը՝ ռադիոյից, 17 քաղաքացի կամ 16,5%-ը՝ հեռուստատեսությունից և 3 քաղաքացի կամ 2,9%-ը՝ մամուլից: Թեև զանգվածային լրատվամիջոցներից ամենամեծ լսարանն ունի հեռուստատեսությունը, այնուամենայնիվ, կազմակերպության գործունեության մասին տեղեկատվությունը ավելի շատ ստանում են ռադիոյի միջոցով, որը պայմանավորված է ռադիոյի միջոցով ավելի շատ ու ավելի հաճախ գովազդվելուց: Չնայած զանգվածային լրատվամիջոցներից տեղեկատվություն ստանալու բարձր տոկոսին, այնուամենայնիվ, հարցվողների մոտ մեկ քառորդի՝ 24 քաղաքացու կամ 23,3%-ի համար, որպես տեղեկատվության աղբյուր ծառայել են այլ անձինք: Ստացվում է, որ շրջապատի մարդիկ, ուղղակի հանդես են եկել որպես ինֆորմացիայի աղբյուրներ: Գրեթե նույնքանն է՝ 23 քաղաքացի կամ 22,3%-ը, կազմակերպության գործունեության մասին տեղեկատվություն են ստացել այլ աղբյուրներից:

Այս հարցում, սակայն, տարբերակված մոտեցում կա տարիքային խմբերում. ռադիոյի միջոցով կազմակերպության մասին տեղեկություն ունեցողները բախչվել են հետևյալ կերպ. 18,9%-ը կազմում են 30-44 տարեկանները, 43,2%-ը՝ 45-59 տարեկանները և 37,8%-ը՝ 60-ից բարձր տարիք ունեցողները: Հեռուստատեսությունից ավելի շատ տեղեկություն են ստացել 45-59 տարեկանները՝ 47,1%, այնուհետև, 60-ից բարձր տարիք ունեցողները՝ 29,4%, իսկ 18-29 և 30-44 տարեկանները համապատասխանաբար կազմում են 11,8-ական տոկոս: Այլ անձանցից ավելի շատ տեղեկություն նույնպես ունեն 45-59 տարեկանները՝ 43,5%, այնուհետև մեծահասակները՝ 34,8%, իսկ մինչև 44 տարեկանները՝ 21,7%: Այլ աղբյուրներից ավելի շատ տեղեկություն դարձյալ ունեն 45-59 տարեկանները՝ 43,5%, այնուհետև, մեծահասակները՝ 34,8%, իսկ մինչև 44 տարեկանները՝ 21,7%: Այսինքն, բոլոր աղբյուրներից ավելի շատ տեղեկացված են 45-59 տարեկանները: Այլ անձանցից և այլ աղբյուրներից տեղեկատվություն ստացողների բարձր տոկոսը խոսում է կազմակերպության գործունեության անհրաժեշտության մասին և հարկ է, որ զանգվածային լրատվամիջոցներով գովազդումը ավելի հաճախակի բնույթ կրի:

Կազմակերպության գործունեության անհրաժեշտության օգտին է նաև այն փաստը, որ նրա մատուցած ծառայություններից օգտվողների ճնշող մեծամասնությունը՝ 98,1%-ը, գոհունակության զգացում է ունեցել: Այդ գոհունակությունը պայմանավորված է եղել մի շարք հանգամանքներով: Նախ, հարցվողներին հնարավորություն էր տրվել, որպես բավարարվածության արդյունք, մի քանի հանգամանք նշել: Ըստ ստացված պատասխանների, ամենաշատ գոհունակությունը դրսնորվել է սպառիչ տեղեկություն ստանալու համար՝ 70,3%: Այնուհետև գոհունակությունը արտահայտվել է հոգատար վերաբերմունքի դրսնորումով՝ 56,4%: 38,6%-ը գոհ է մնացել որակյալ ծառայություն մատուցելու, 33,7%-ը՝ մատչելիության և 22,8%-ը՝ մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն ունենալու համար:

Տարիքային խմբերում գոհունակությունը արտահայտվում է հետևյալ կերպ. սպառիչ տեղեկություն ստանալը գրեթե կրկնակի չափով ավելի է բավարարում 45-ից բարձր տարիքի քաղաքացիներին: Մասնագիտական բարձր պատրաստվածությունը ավելի շատ բավարարել է 45-59 տարեկաններին՝ 47,8%, այնուհետև մեծահասակներն՝ 30,4%, իսկ մինչև 45 տարեկաններին՝ ավելի քիչ: Որակյալ ծառայությունից ավելի քան 4 անգամ բավարարված են 45-ից բարձր տարիք ունեցողները: Մատչելիությունը ավելի շատ բավարարում է 45-59 տարեկաններին՝ 47,1%, այնուհետև 60-ից բարձր տարիք ունեցողներին՝ 32,4%, իսկ մնացած տարիքային խմբերին դա այնքան էլ չի անհանգստացնում: Հոգատար վերաբերմունքի դրսնորման համար, մոտ կրկնակի չափով, ավելի շատ բավարարվածություն են արտահայտել 45-59 տարեկանները, քան՝ մնացած խմբերը միասին վերցրած:

Ինչպես երևում է, գոհունակությունը հիմնականում պայմանավորված է կազմակերպության աշխատակիցների անձնական հատկանիշներով, որը, անշուշտ, ցանկացած կազմակերպության լավ աշխատանքի գրավականներից մեկն է: Ինչ վերաբերվում է այն երկու քաղաքացիներին, ովքեր դժգոհ են մնացել, ապա նրանք պատճառաբանում են աշխատակիցների մասնագիտական ոչ բարձր պատրաստվածությունը: Սակայն այս կարծիքը չի կարող ստվեր գցել կամ կասկածի տեղիք տալ կազմակերպության վատ աշխատանքի մասին, երբ վերջինիս ծառայություններից մնացած բոլոր օգտվողները բավարարվածության զգացում են ունեցել:

Թեև այս ֆոնի վրա, միգուցե, ցածր թվա իրենց հարցի լուծման համար խորհրդատվությունը օգտակար համարողների թիվը՝ 77 քաղաքացի կամ 74,8%, այնուամենայնիվ, սա բավականին բարձր ցուցանիշ է և համոզված կարելի է ասել, որ տվյալ կազմակերպությունը ճիշտ ուղղու վրա է՝ նաև օգտակար խարիրդատվություն տալու առումով:

Ինչպես նախորդ հարցերում, այս հարցում նույնպես 45-59 տարեկանները առաջ են անցել իրենց պատասխաններում: Նրանք, 41,6%-ով, ստացված խորհրդատվությունը ավելի օգտակար են համարում, քան 60-ից բարձր տարիք ունեցողները՝ 36,4% և մինչև 30 տարեկանները՝ 22 տոկոս: Ավելի շատ դժգոհ են 45-59 տարեկանները՝ 42,3%: Դժգոհության առումով 30-44 տարեկանները կազմում են 30,8%, մեծահասակները՝ 26,9%:

«Երիտասարդ իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության կողմից մատուցվող անվճար իրավաբանական ծառայությունը կարևորվում է նաև այն առումով, որ հարցվողների 97,1%-ի կարծիքով, այն նպաստում է մարդկանց իրավունքների ավելի լավ ճանաչմանը և պաշտպանությանը: Այս հանգամանքը առավելապես կարևորվում է նաև այն առումով, որ շուկայական հարաբերությունների պայմաններում, մարդու իրավունքների պաշտպանության ինստիտուտի դերը չափազանց կարևոր է և այդ իրավունքների ճանաչումն ու պաշտպանությունը կարծես թե դաշնում է գերխնդիր: Այս առումով նաև անգնահատելի է այն կազմակերպությունների դերը, որոնք նպաստում են հիշատակված ինստիտուտի կայացմանը: Որպես այս ամենի հաստատում, հարցվողներից ոչ մեկն ավելորդ չի

համարել «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության գործունեության շարունակումը իրենց բնակավայրում: Նրանցից միայն 4 քաղաքացի են դժվարացել պատասխանել այս հարցին, իսկ 99 քաղաքացի, ուղղակի, անհրաժեշտ են համարում, որպեսզի կազմակերպությունը շարունակի իր ծառայությունները մատուցել իրենց բնակավայրերում:

Ամփոփելով, կարող ենք, ըստ հարցվողների գրեթե միանշանակ պատասխանների, վստահորեն ասել, որ «Երիտասարդ իրավաբանների հայկական ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը իր կողմից մատուցած ծառայություններով բավարարում է բնակչության պահանջները՝ թե՛ նրանց հուզող հարցերին պարզաբանումներ տալով, թե՛ օգտակար խորհրդատվությամբ և թե՛ քաղաքացիների իրավունքների ճանաչման ու պաշտպանության առումով:

Որպես հետևանք տրված գնահատականների, կարելի է առաջարկել կազմակերպությանը, որպեսզի այն ընդլայնի իր ծառայությունների աշխարհագրությունը, քանզի դրա անհրաժեշտությունը զգացվում է թե՛ կազմակերպությունից օգտվողների պատասխաններում և թե՛ մեր հասարակության համար ընդհանրապես՝ հաշվի առնելով անցումային երկրին հատուկ բոլոր ատրիբուտները:

Գլուխ IX Եզրակացություն

Ըստ սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքների, բնակչության մոտ մեկ քառորդը, վերջին երկու տարիների ընթացքում, իրավաբանական բնույթի զանազան խնդիրներ է ունեցել, որոնք հիմնականում կապված են եղել սեփականության, բնակարանի, կենսաթոշակների հարցերի և ավելի քիչ աշխատանքային կամ այլ գործարքային խնդիրների հետ: Այդ խնդիրների լուծումը բնակչության մեծամասնությունը գերադասում է ավելի շատ իրականացնել պետական իրավասու մարմինների, քան թե ոչ կառավարական ծառայությունների միջոցով: Վերջիններիս ծառայություններից հիմնականում օգտվել են դիմումների, բողոքների, այլ փաստաթերի կազման, իրավաբանական տեղեկատվության ու խորհրդատվության ստացման և օրենսդրության պարզաբանման համար: Կարելի է տեսնել, որ ոչ կառավարական կազմակերպություններից, ստացված ծառայությունների ցանկում, գերակշռում են իրավաբանական տեղեկատվությունները, պարզաբանումները և խորհրդատվությունները, և ոչ թե գործնական փաստաբանական օգնությունը, ինչն, իհարկե, հասկանալի է:

Այնուամենայնիվ, հարցի լուծմանը հետամուտ լինել միայն իրավաբանական ծառայությունների միջոցով, ևս մեկ անգամ հաստատում է այդ ծառայությունների անհրաժեշտության մասին և խնդիրն այդ դեպքում ավելի շատ պայմանավորված է հենց իրենցից՝ այդ ծառայությունների գործունեությունից, թեև բնակչությանը ժամանակին որակյալ ու ճշգրիտ տեղեկատվություն տալու գործում դեռևս շատ անելիքներ կան:

Բնակչությունը վճարովի ծառայությունների մասին ավելի շատ է տեղեկացված, քան անվճարների: Ըստ երևույթին պատճառն այն է, որ վերջիններս քանակությամբ, պարզապես, ավելի քիչ են: Այդուհանդերձ, թե՛ վճարովի, և թե՛ անվճար ծառայությունների մասին տեղեկացվածության ամենառաջին աղբյուրն այլ քացաքացիներն են, իետո՛ հաճապատասխան տեղեկատվական թերթիկները կամ պաստաները, հայտարարություններն ու գովազդային վահանակները և սրանցից հետո հեռուստատեսությունը, ռադիոն և մամուլը: Այսինքն, զանգվածային լրատվական միջոցները անբավարար են լուսաբանում իրավաբանական ծառայությունների գործունեությունը և բնակչությունը, վերջիններիս մասին, տեղեկանում է ուրիշ մարդկանց միջոցով՝ ծանոթներից, հարևաններից, ազգականներից, աշխատակիցներից: Այս փաստը ինքնին արդեն վկայում է այն մասին, որ ԶԼՄ-ները այստեղ դեռ շատ անելիքներ ունեն, եթե նկատի ունենանք իրավաբանական ծառայությունների

անհրաժեշտության ու կարևորության հանգամանքը: Այնուամենայնիվ, այդ ծառայությունների մասին հիմնականում տեղյակ են նրանք, ովքեր ունեցել են նմանատիպ խնդիրներ:

Անկախ վճարից, իրավաբանական ծառայություններից օգտվողների գրեթե երեք քառորդը գոհ է մնացել այդ ծառայություններից:

Գոհունակության պատճառը թե' վճարովի, և թե' անվճար ծառայությունների համար, սպառիչ ու որակյալ տեղեկություններ ստանալու է, մասնագիտական բարձր պատրաստվածությունը և, անշուշտ, մատչելիությունը, որը շատ է կարևորվում անվճար ծառայություններից օգտվողների կողմից:

Իսկ այդ ծառայություններից դժգոհության հիմնական պատճառը նրանց ոչ բավարար մասնագիտական պատրաստվածությունն է, ոչ որակյալ աշխատանքը և տեղեկատվության պակասը: Անվճար ծառայություններից չօգտվելու պատճառներից մեկը նրանց մասին տեղեկատվության պակասն է և գերիշխող է դառնում այն կարծիքը, որ միայն վճարելու դեպքում նրանք կստուան սպառիչ տեղեկություն՝ իրենց հուզող խնդիրների մասին: Կարծես թե այդ գործընթացը դառնում է փակ շղթա. բնակչության ճնշող մեծամասնությունը սոցիալ-տնտեսական ծանր պայմաններում դարձել է անվճարունակ և ինքնստիճնքյան դիմում է անվճար իրավաբանական ծառայություններին և պետական իրավասու մարմիններին, իսկ նույն սոցիալ-տնտեսական ծանր պայմաններում հայտնված իրավաբանական ծառայությունների և պետական իրավասու մարմինների ներկայացուցիչները հակված չեն իրենց մասնագիտական կարողությունները լիարժեք դրսնորելու:

Կարծես թե իրավաբանական ծառայությունների աշխատանքը ածանցվում է իրավական այլ ատյանների գործունեությունից: Այսինքն, իրավաբանական ծառայությունների գործունեության լիարժեք գնահատականը կարող է տրվել այն ժամանակ, երբ լիարժեք և օրինական գործունեության դաշտ ապահովվի շղթայի ամբողջ օղակի համար:

Այնուամենայնիվ, բնակիչները որոշակի հույսեր են կապում իրավաբանական ծառայությունների գործունեության հետ՝ իրենց իրավունքները պաշտպանելու ու անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով: Նրանք, ովքեր իրավաբանական ծառայությունների անհրաժեշտությունը չեն տեսնում, նույնպես ունեն որոշակի բացատրություններ: Յիմնական պատճառը, որ նրանք չեն ցանկանում տեսնել նման ծառայությունների գործունեությունն իրենց բնակավայրերում, հոգեբանական է, որը կապված է անվստահության հետ. նրանք ինաստ ու օգտակարություն չեն տեսնում այդ ծառայությունների գործունեության մեջ:

Ընդհանուր առնամբ հասարակական կազմակերպություններին վերագրված դերը համեստ է: Այդ բացը լրացնելուն ավելի շատ կարող է նպաստել նրանց գործունեությունը և անշուշտ, գովազդ՝ այդ գործունեության մասին:

Ընդհանրացնելով, կարող ենք նշել, որ այդպիսի կազմակերպությունների լիարժեք ու որակյալ գործունեության համար, նաև, շատ է կարևորվում իրավաբանական ծառայությունների ներկայացուցիչների բարձր մասնագիտական պատրաստվածությունը, ծառայությունների տեխնիկական հագեցվածությունը, ծառայությունների նկատմամբ վստահության առկայությունը, աշխատակիցների կայուն և բարձր վարձատրությունը, ինչպես նաև համպատասխան շենքային պայմանները:

Ինչ վերաբերում է «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությանը, ապա վերջինիս ծառայություններից օգտվողները գոհունակություն են արտահայտել սպառիչ տեղեկատվություն ստանալու, աշխատակիցների հոգատար վերաբերմունքի դրսնորման, որակյալ ծառայության մատուցման, մատչելիության և մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն ունենալու համար:

Գոհունակությունը հիմնականում պայմանավորված է «Երիտասարդ իրավաբանների Յայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության աշխատակիցների անձնական հատկանիշներով, որն, անշուշտ, ցանկացած

կազմակերպության լավ աշխատանքի գրավականներից մեկն է: Կազմակերպության ծառայությունը կարևորում է նաև այն առումով, որ հարցվողների կարծիքով, այն նպաստում է քաղաքացիների իրավունքների ավելի լավ ճանաչմանն ու այդ իրավունքների պաշտպանությանը:

Ամփոփելով, կարող ենք, ըստ հարցվողների գրեթե նույնանշանակ պատասխանների, վստահորեն ասել, որ «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը իր մատուցած անվճար իրավաբանական ծառայություններով բավարարում է բնակչության պահանջները՝ թե՛ նրանց հուզող հարցերին պարզաբանումներ տալով, թե օգտակար խորհրդատվությանը և թե՛ քաղաքացիների իրավունքների ճանաչման ու պաշտպանության առումով:

Որպես հետևանք տրված գնահատականների, «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությանը կարելի է առաջարկել, որ այն ընդլայնի իր ծառայությունների աշխարհագրությունը, քանզի դրա անհրաժեշտությունը զգացվում է թե՛ կազմակերպությունից օգտվողների պատասխաններում և թե՛ մեր հասարակության համար ընդհանրապես՝ հաշվի առնելով անցումային երկրին հատուկ բոլոր ատրիբուտները:

Բաժին III Հավելվածներ

Հավելված I

Անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմամբ և տեղեկատվության տարածմամբ զբաղվող կազմակերպությունների քարտեզ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ
ՀԱՅՑԱԿԱՆ ԱՍՈՅՑԻՑԻԿ (ԳՈՐԾՈՂ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ
ՀԱՅՑԱԿԱՆ ԱՍՈՅՑԻՑԻԿ (ԼԱԽԱՏԵԽ-ՎՈՂ)
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՀԱՅՑԱԿԱՆ
ԱՍՈՅՑԻՑԻԿ (ԾՐՁԻԿ ԽՄԲԵՐ, ՆԵՎԱԾ Է
ՄԻԱՅՑ ՔԱՅԱՔՆԵՐՈ)

ՍԱԽԱՐՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՄԱՐԴՈՒ
ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՊԱՇՏՈՆԱՑՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀՀ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՄԻՋԻԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԻ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՋԻԹՅՈՒՆ

ՏԱՅԱՏԱՐԱԿԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԻ ՄԻՋԻԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՊԱՐԱՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՏԱԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱԿԱԿԱՆ

ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
«ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ԿՐԻՒՀՎ»
«ՕԳՈՆՈՒՄ 23 ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՅԻՆՔ»

ԻՎԱԿԱՊԵՏՈՒՎԱՆ ՄԻՋԻԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐՆԱԼԱԿԱԿԱՆ

ԻՐԱՎԱՊԵՏՈՒՎԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵԼՄԻՆԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԵԼՄԻՆԿԱՆ ՀԱՅՑԻՑԻԿ

«ՖԵՄԻՆԱ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

«ԶԻՆՎՈՐԻ ՄԱՅՐ» ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ԿԱՆԱՏ ԻՐԱՎՈՒՔՆԵՐԻ
ԿԵՆՏՐՈՆ

«ԵՐԵՎԱԿ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԵՎ
ՍՈՅՑԱԼԱԿԱՆ ԶԳԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

«ԸՆՏԱՆԻՔ ԵՎ ՆՈՐ ԱՃԱՄԱՐ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

«ԸՆՆ» ՄՊԱԿՈՂՆԵՐԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՍՈՅՑԻՑԻԿ

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՔՆԵՐԻ
ՊԱՇՏՈՆԱՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՊԱՐՏԱԿԱՆ ԶԻՆՏԱԿՈՒՅՑՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՄՅԱՅՆ ՄՊԱԿՈՂՆԵՐԻ ՄԻՋԻԹՅՈՒՆ

ԱՐՁԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾՎԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՔԱՐՄՎԱՆ 88 ԲԱՐԵԳՈՐԾՎԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈԳԵԿԱՆ ԱՊՈՂԶՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ

ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ

	Քանակ	Տոկոս
1.Վերջին երկու տարում իրավաբանական բնույթի որևէ խնդիրներ ունեցե՞լ եք հետևյալ ոլորտներում.		
1. Նպաստ, կենսաբռշակ	34	4.3%
2. Աշխատանքային	13	1.6%
3. Անուսնաընտանեկան	21	2.6%
4. Սեփականության	38	4.8%
5. Բնակարանային	43	5.4%
6. Գործարքներ, պայմանագրեր	18	2.3%
7. Ժառանգություն	16	2.0%
8. Պարտավորություններ	1	0.1%
9. Քրեական	12	1.5%
10. Այլ	1	0.1%
11. Ոչ, չեմ ունեցել	630	78.8%
Ընդամենը՝	827	103.4%
2. Ինչպես եք լուծել տվյալ խնդիրները.		
1. Պետական իրավասու մարմինների միջոցով	119	73.5%
2. Ոչ կառավարական (անվճար իրավաբանական) ծառայության միջոցով	11	6.8%
3. Ոչ կառավարական (վճարովի իրավաբանական) ծառայության միջոցով	21	13.0%
4. ինքնուրույն	11	6.8%
5. Այլ	0	0.0%
Ընդամենը՝	162	100.0%
3. Եթե դիմել եք ոչ կառավարական կազմակերպություններին, ապա ինչպիսի՞ օժանդակություն եք ստացել.		
1. Բանավոր խորհրդատվություն	8	25.0%
2. Դիմումների, բողոքների և այլ փաստաթղթերի կազմում	13	40.6%
3. Ներկայացուցչություն և փաստաբանական ծառայություն	4	12.5%
4. Իրավաբանական տեղեկատվություն	10	31.3%
5. Օրենսդրության պարզաբանում	9	28.1%
6. Այլ	0	0.0%
Ընդամենը՝	44	137.5%
4. Եթե չի լուծվել Ձեր խնդիրը, ապա ինչո՞ւ.		
1. Զգիտեմ ու՞մ դիմել	1	12.5%
2. Զգիտեմ ի՞նչ իրավունքներ ունեմ	2	25.0%
3. Չդիմեցի համապատասխան իրավաբանական ծառայություններին	0	0.0%
4. Դիմեցի, բայց անհրժեշտ օժանդակություն չստացա	3	37.5%
5. Իմ պահանջը հիմնավոր չէր	1	12.5%
6. Մյուս կողմի ոչ օրինական արտոնությունների պատճառով	1	12.5%
7. Այլ	2	25.0%
Ընդամենը՝	10	125.0%
5. Տեղյա՞կ եք Ձեր բնակավայրում գործող վճարովի իրավաբանական ծառայությունից.		
1. Այո	229	28.6%
2. Ոչ	571	71.4%
Ընդամենը՝	800	100.0%

6. Տեղյա՞կ եք Զեր բնակավայրում գործող անվճար իրավաբանական ծառայությունից.		
1. Այո	159	19.9%
2. Ոչ	641	80.1%
Ընդամենը՝	800	100.0%

7. Որտեղի՞ց եք տեղեկանում այդ ծառայությունների գործունեության մասին.

ա) Վճարովի իրավաբանական		
1. Մամուլից	32	14.0%
2. Ուղիղության	20	0.0%
3. Հեռուստատեսությունից	50	21.8%
4. Տեղեկատվական թերթիկներից և պաստառներից	79	34.5%
5. Այլ անձանցից	128	55.9%
6. Տեղեկատունից	2	0.9%
7. Դժվ. եմ պատասխանել	3	1.3%
Ընդամենը՝	314	137.1%

բ) Անվճար իրավաբանական		
1. Մամուլից	21	13.2%
2. Ուղիղության	28	17.6%
3. Հեռուստատեսությունից	53	33.3%
4. Տեղեկատվական թերթիկներից և պաստառներից	41	25.8%
5. Այլ անձանցից	87	54.7%
6. Այլ	0	0.0%
7. Դժվ. եմ պատասխանել	1	0.6%
Ընդամենը՝	231	145.3%

8. Վճարովի իրավաբանական ծառայության մասին ստացված տեղեկատվությունը բավարարո՞ւմ է արդյոք Զեզ.

1. Լիովին բավարարում է	23	10.0%
2. Ավելի շուտ բավարարում է	94	41.0%
3. Ավելի շուտ չի բավարարում	60	26.2%
4. Բոլորովին չի բավարարում	24	10.5%
5. Դժվ. եմ պատասխանել	28	12.2%
Ընդամենը՝	229	100.0%

9. Անվճար իրավաբանական ծառայության մասին ստացված տեղեկատվությունը բավարարո՞ւմ է արդյոք Զեզ.

1. Լիովին բավարարում է	19	11.9%
2. Ավելի շուտ բավարարում է	66	41.5%
3. Ավելի շուտ չի բավարարում	42	26.4%
4. Բոլորովին չի բավարարում	21	13.2%
5. Դժվ. եմ պատասխանել	11	6.9%
Ընդամենը՝	159	100.0%

10. Երբեք օգտվե՞լ եք Վճարովի իրավաբանական ծառայությունից.

1. Այո	125	15.6%
2. Ոչ	675	84.4%
Ընդամենը՝	800	100.0%

11. Երեք այո, ապա գո՞հ եք արդյոք.

1. Այո	47	37.6%
2. Մասամբ	45	36.0%
3. Ոչ	30	24.0%
4. Դժվ. եմ պատասխանել	3	2.4%

Ընդամենը՝	125	100.0%
12. Երբեմ օգտվե՞լ եք անվճար իրավաբանական ծառայությունից.		
1. Այո	71	8.9%
2. Ոչ	729	91.1%
Ընդամենը՝	800	100.0%
13. Եթե այո, ապա գո՞հ եք արդյոք.		
1. Այո	34	47.9%
2. Մասամբ	20	28.2%
3. Ոչ	13	18.3%
4. Դժվ. եմ պատասխանել	4	5.6%
Ընդամենը՝	71	100.0%
14. Եթե գոհ եք, ապա ինչո՞ւ.		
ա) Վճարովի իրավաբանական		
1. Սպառիչ տեղեկություն են տալիս	54	58.7%
2. Մասնագիտական բարձր պատրասվածություն ունեն	18	19.6%
3. Որակյալ է	20	21.7%
4. Մատչելի է	11	12.0%
5. Գործը դրական լուծում է ստացել	6	6.5%
Ընդամենը՝	109	118.5%
բ) անվճար իրավաբանական		
1. Սպառիչ տեղեկություն են տալիս	30	55.6%
2. Մասնագիտական բարձր պատրասվածություն ունեն	13	24.1%
3. Որակյալ է	9	16.7%
4. Մատչելի է	24	44.4%
5. Գործը դրական լուծում է ստացել	2	3.7%
Ընդամենը՝	78	144.4%
15. Եթե գոհ չեք, ապա ինչո՞ւ.		
ա) Վճարովի իրավաբանական		
1. Չեն տալիս սպառիչ տեղեկություն	11	36.7%
2. Չունեն մասնագիտական բարձր պատրասվածություն	5	16.7%
3. Որակյալ չէ	9	30.0%
4. Մատչելի չէ	12	40.0%
5. Կաշառք են վերցնում	2	6.7%
Ընդամենը՝	39	130.0%
բ) անվճար իրավաբանական		
1. Չեն տալիս սպառիչ տեղեկություն	7	53.8%
2. Չունեն մասնագիտական բարձր պատրասվածություն	4	30.8%
3. Որակյալ չէ	5	38.5%
4. Մատչելի չէ	1	7.7%
5. Այլ	0	0.0%
Ընդամենը՝	17	130.8%
16. Եթե չեք օգտվել, ապա ինչո՞ւ.		
ա) Վճարովի իրավաբանական		
1. Անհրաժեշտություն չի եղել	528	78.2%
2. Վատահություն չունեմ	50	7.4%
3. Տեղեկացված չեմ եղել	51	7.6%

4.Վճարումակ չեմ	84	12.4%
5.Այլ	0	0.0%
Ընդամենը՝	713	105.6%
բ) անվճար իրավաբանական		
1.Անհրաժեշտություն չի եղել	526	72.2%
2.Կատահություն չունեմ	78	10.7%
3.Տեղեկացված չեմ եղել	145	19.9%
4.Բնակավայրին մոտ չէ	10	1.4%
5.Այլ	0	0.0%
Ընդամենը՝	759	104.1%
17. Նշված ծառայություններից որի գործունեությունն եք առավել անհրաժեշտ համարում.		
1. Վճարովի	48	6.0%
2. Անվճար	286	35.8%
3. Երկուսն էլ	309	38.6%
4. Ոչ մեկը	141	17.6%
5. Դժվ., եմ պատասխանել	16	2.0%
Ընդամենը՝	800	100.0%
18.Զեր կարծիքով, նման ծառայությունների անհրաժեշտությունը կա՞ արդյոք Զեր բնակավայրում.		
ա) Վճարովի իրավաբանական		
1.Այո	407	50.9%
2.Ոչ	228	28.5%
3.Չգիտեմ	165	20.6%
Ընդամենը՝	800	100.0%
բ) անվճար իրավաբանական		
1.Այո	589	73.6%
2.Ոչ	104	13.0%
3.Չգիտեմ	107	13.4%
Ընդամենը՝	800	100.0%
19. Եթե այո, ապա ինչո՞ւմն է այդ անհրաժեշտությունը.		
ա) Վճարովի իրավաբանական		
1.Խախտված իրավունքների վերականգնման համար	156	38.3%
2.Վիճելի հարցերը օրինական ձևով լուծելու համար	176	43.2%
3.Անհրաժեշտ իրավաբանական տեղեկատվություն ստանալու համար	255	62.7%
4.Գործարքներ օրինականացնելու համար	8	2.0%
5.Դժվ., եմ պատասխանել	7	1.7%
Ընդամենը՝	602	147.9%
բ) անվճար իրավաբանական		
1.Խախտված իրավունքների վերականգնման համար	177	30.1%
2.Վիճելի հարցերը օրինական ձևով լուծելու համար	205	34.8%
3.Անհրաժեշտ իրավաբանական տեղեկատվություն ստանալու համար	281	47.7%
4.Քանի որ մատչելի է	281	47.7%
5.Գործարքներ օրինականացնելու համար	5	0.8%
6.Դժվ., եմ պատասխանել	9	1.5%
Ընդամենը՝	958	162.6%
20. Եթե ոչ, ապա ինչո՞ւ.		
1. Չեմ ակնկալում որևէ դրական տեղաշարժ	50	20.4%
2. Էական դեր չի կարող կատարել	53	21.6%

3. Անհմաստ է	87	35.5%
4. Վճարումակ չեն	40	16.3%
5. Ազգային շահերին չեն ծառայում	2	0.8%
6. Գյուղերում անհմաստ է	2	0.8%
7. Դժվ. են պատասխանել	11	4.5%
Ընդամենը՝	245	100.0%

21. Ի՞նչ եք կարծում այդ ծառայությունների բարելավման առումով.

ա) Վճարովի իրավաբանական

1.Ավելի շատ սպառիչ տեղեկատվություն տրվի նրան մասին	148	18.5%
2.Իրավաբանական սպասարկման որակի բարձրացում	225	28.1%
3.Տեխնիկական հագեցվածությունը ապահովվի	62	7.8%
4.Ավելի բարձր հեղինակություն և ազդեցություն ունենա	174	21.8%
5.Ավելի մատչելի լինի	324	40.5%
6.Ոչինչ անհրաժեշտ չէ, նրանք կայացած կառույց են	20	2.5%
7.Օրինական երկիր լինի	13	1.6%
8.Կաշառակերություն չլինի	5	0.6%
9.Քաշքառուկ չլինի	1	0.1%
10.Անհմաստ կառույցներ են	8	1.0%
11.Տեղերում գրասենյակ լինի	1	0.1%
12.Դժվ. են պատասխանել	207	25.9%
Ընդամենը՝	1188	148.5%

բ) անվճար իրավաբանական

1.Ավելի շատ սպառիչ տեղեկատվություն տրվի նրան մասին	218	27.3%
2.Իրավաբանական սպասարկման որակի բարձրացում	267	33.4%
3.Տեխնիկական հագեցվածությունը ապահովվի	96	12.0%
4.Ավելի բարձր հեղինակություն և ազդեցություն ունենա	267	33.4%
5.Ավելի շատանան ծառայությունների կենտրոնները	247	30.9%
6.Ոչինչ անհրաժեշտ չէ, նրանք կայացած կառույց են	12	1.5%
7.Օրինական երկիր լինի	9	1.1%
8.Կաշառակերություն չլինի	5	0.6%
9.Քաշքառուկ չլինի	1	0.1%
10.Անհմաստ կառույցներ են	8	1.0%
11.Դժվ. են պատասխանել	148	18.5%
Ընդամենը՝	1278	159.8%

22. Տեղյա՞կ եք արդյոք «Երիտասարդ Իրավաբանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության անվճար իրավաբանական ծառայությունների մասին.

1. Այո	103	12.9%
2. Ոչ	697	87.1%
Ընդամենը՝	800	100.0%

23. Եթե այո, ապա որտեղի՞ց.

1. Մամուլից	17	16.5%
2. Ռադիոյից	12	11.7%
3. Հեռուստահեռությունից	55	53.4%
4. Այլ անձանցից	38	36.9%
5. Այլ	1	1.0%
6. Դժվ. են պատասխանել	1	1.0%
Ընդամենը՝	124	120.4%

24. Օգտվե՞լ եք արդյոք այդ կազմակերպության ծառայություններից.

1. Այո	6	5.8%
--------	---	------

2. Ոչ	97	94.2%
Ընդամենը՝	103	100.0%

25. Եթե օգտվել եք, ապա գո՞հ եք.

1. Այո	2	33.3%
2. Ոչ	4	66.7%
Ընդամենը՝	6	100.0%

26. Եթե չեք օգտվել, ապա ինչո՞ւ.

1. Անհրաժեշտություն չի եղել	75	77.3%
2. Վերջերս եմ ինացել	6	6.2%
3. Վստահություն չունեմ	6	6.2%
4. Մոտակայքում մասնաճյուղ չկա	10	10.3%
Ընդամենը՝	97	100.0%

Ժողովրդագրական տվյալներ

27. Սեռ

1. Արական	374	46.8%
2. իգական	426	53.3%
Ընդամենը՝	800	100.0%

28. Տարիք

1. 18-29	223	27.9%
2. 30-44	278	34.8%
3. 45-59	149	18.6%
4. 60 և ավելի	150	18.8%
Ընդամենը՝	800	100.0%

29. Կրթություն

1. Միջնակարգ	658	82.3%
2. Բարձրագույն	142	17.8%
Ընդամենը՝	800	100.0%

30. Սոցիալական վիճակ

1. Բանվոր	45	5.6%
2. Ծառայող	125	15.6%
3. Մտավորական	14	1.8%
4. Սովորող/ուսանառ	44	5.5%
5. Տնային տնտեսուիկ	114	14.3%
6. Թոշակառու	138	17.3%
7. Հաշմանդամ	8	1.0%
8. Գործարար մարդ	21	2.6%
9. Արևորական	57	7.1%
10.Գյուղատնտես	99	12.4%
11.Գործազուրկ	133	16.6%
12.Փախստական	2	0.3%
Ընդամենը՝	800	100.0%

Դավելված III

Քանակ Տոկոս

1. Ինչպե՞ս եք տեղեկացել «Երիտասարդ հրավարանների Հայկական Ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության անվճար հրավարանական ծառայության մասին.

1 Մամուլից	3	2.9%
2 Ռադիոյից	37	35.9%
3 Հեռուստատեսությունից	17	16.5%
4 Այլ անձանցից	24	23.3%
5 Դժվարանում են պատասխանել	2	1.9%
6 Այլ	23	22.3%
Ընդամենը՝	106	102.9%

2. Արդյոք գո՞հ եք մնացել այդ ծառայությունից.

1 Այո	101	98.1%
2 Ոչ	2	1.9%
Ընդամենը՝	103	100.0%

3. Եթե Այո, ապա ինչո՞ւ.

1 Սպառիչ տեղեկություն են տալիս	71	70.3%
2 Մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն ունեն	23	22.8%
3 Որակյալ է	39	38.6%
4 Մատչելի է	34	33.7%
5 Հոգատար վերաբերմունք են դրսերել	57	56.4%
6 Այլ	1	1.0%
Ընդամենը՝	225	222.8%

4. Եթե Ոչ, ապա ինչո՞ւ.

1 Չեն տալիս սպառիչ տեղեկություն	0	0.0%
2 Չունեն մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն	2	100.0%
3 Որակյալ չէ	0	0.0%
4 Մատչելի չէ	0	0.0%
5 Այլ	0	0.0%
Ընդամենը՝	2	100.0%

5. Արդյո՞ք նրանց խորիրդատվությունը օգտակար էր Ձեր հարցի լուծման համար.

1 Այո	77	74.8%
2 Ոչ	26	25.2%
Ընդամենը՝	103	100.0%

6. Արդյո՞ք այդ ծառայությունը նպաստում է, որպեսզի մարդիկ ավելի լավ ճանաչեն իրենց իրավունքները և պաշտպանեն դրանք.

1 Այո	100	97.1%
2 Ոչ	3	2.9%
Ընդամենը՝	103	100.0%

7. Ձեր կարծիքով անհրաժեշտ է արդյոք, որ այդ ծառայությունը շարունակի իր գործունեությունը Ձեր բնակավայրում.

1 Այն	99	96.1%
2 Ոչ	0	0.0%
3 Չգիտեմ	4	3.9%
Ընդամենը՝	103	100.0%
 8. Տարիք		
1 18-29	4	3.9%
2 30-44	21	20.4%
3 45-59	43	41.7%
4 60 և ավելի	35	34.0%
Ընդամենը՝	103	100.0%

**ԱՆՎԵՐԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ
(ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ)**

«Երիտասարդ իրավաբանների հայկական ասոցիացիա»
հասարակական կազմակերպություն
հեռ. 58.02.99, 54.01.99
Էլ. փոստ: ayla@armpac.com

Հանձնված է շարվածքի՝ ..2001թ.: Ստորագրված է տպագրության՝ ..2001: Թուղթը:
Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Տպագրական մամուլը՝ էջ: Տպաքանակ՝ Գինը՝ :